

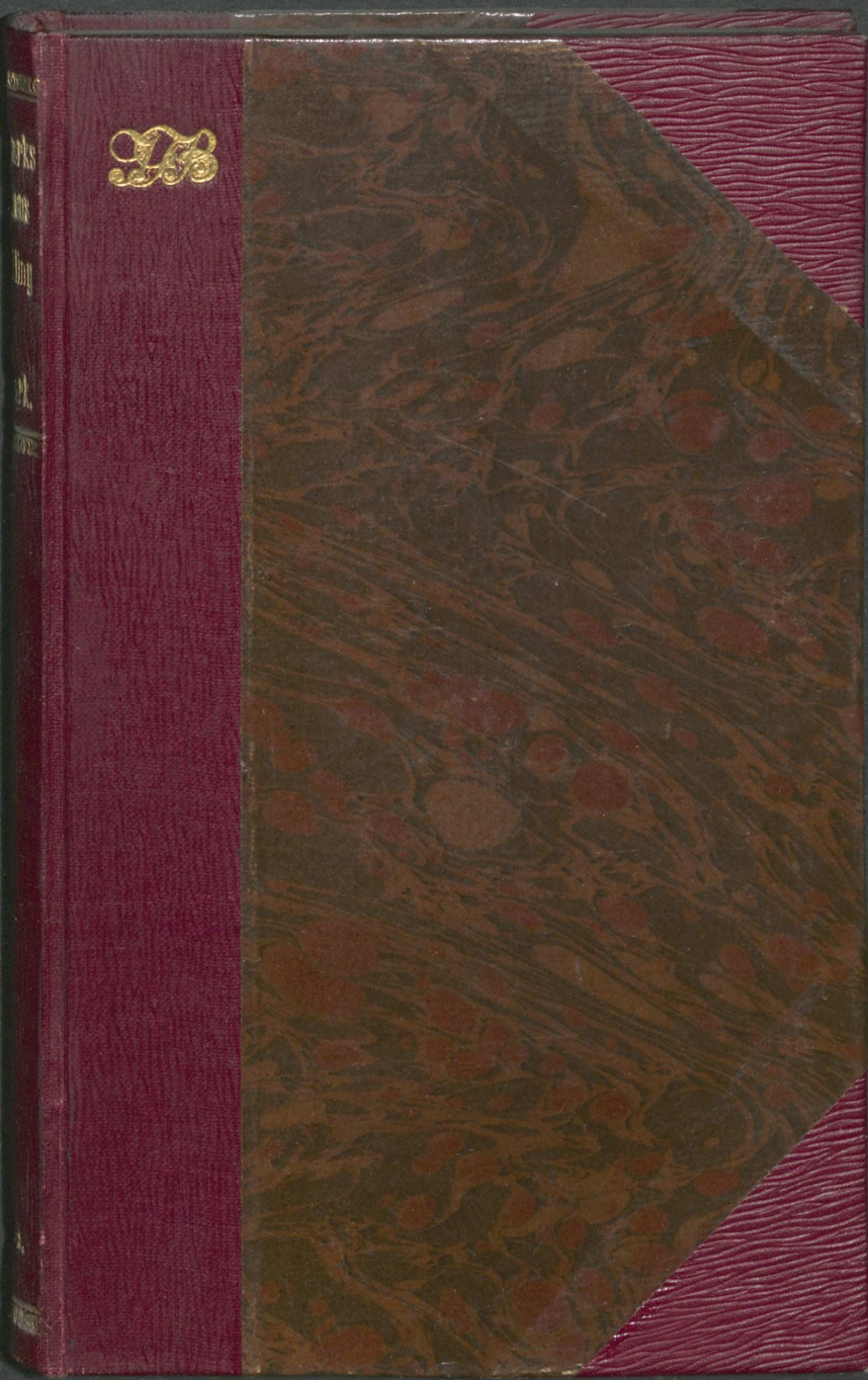
Denne fil er downloadet fra
Danmarks Tekniske Kulturarv
www.tekniskkulturarv.dk

Danmarks Tekniske Kulturarv drives af DTU Bibliotek og indeholder scannede bøger og fotografier fra bibliotekets historiske samling.

Rettigheder

Du kan læse mere om, hvordan du må bruge filen, på
www.tekniskkulturarv.dk/about

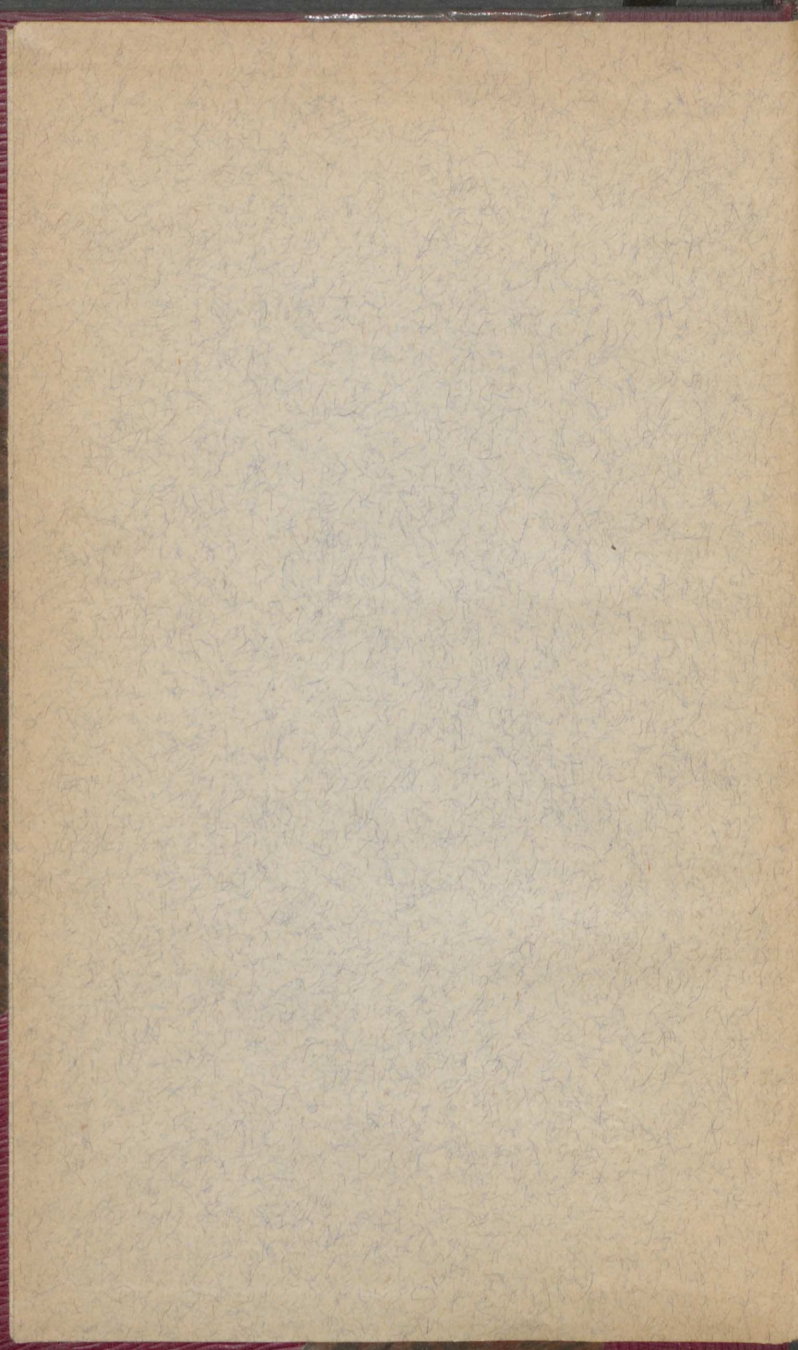
Er du i tvivl om brug af værker, bøger, fotografier og tekster fra siden, er du velkommen til at sende en mail til *tekniskkulturarv@dtu.dk*

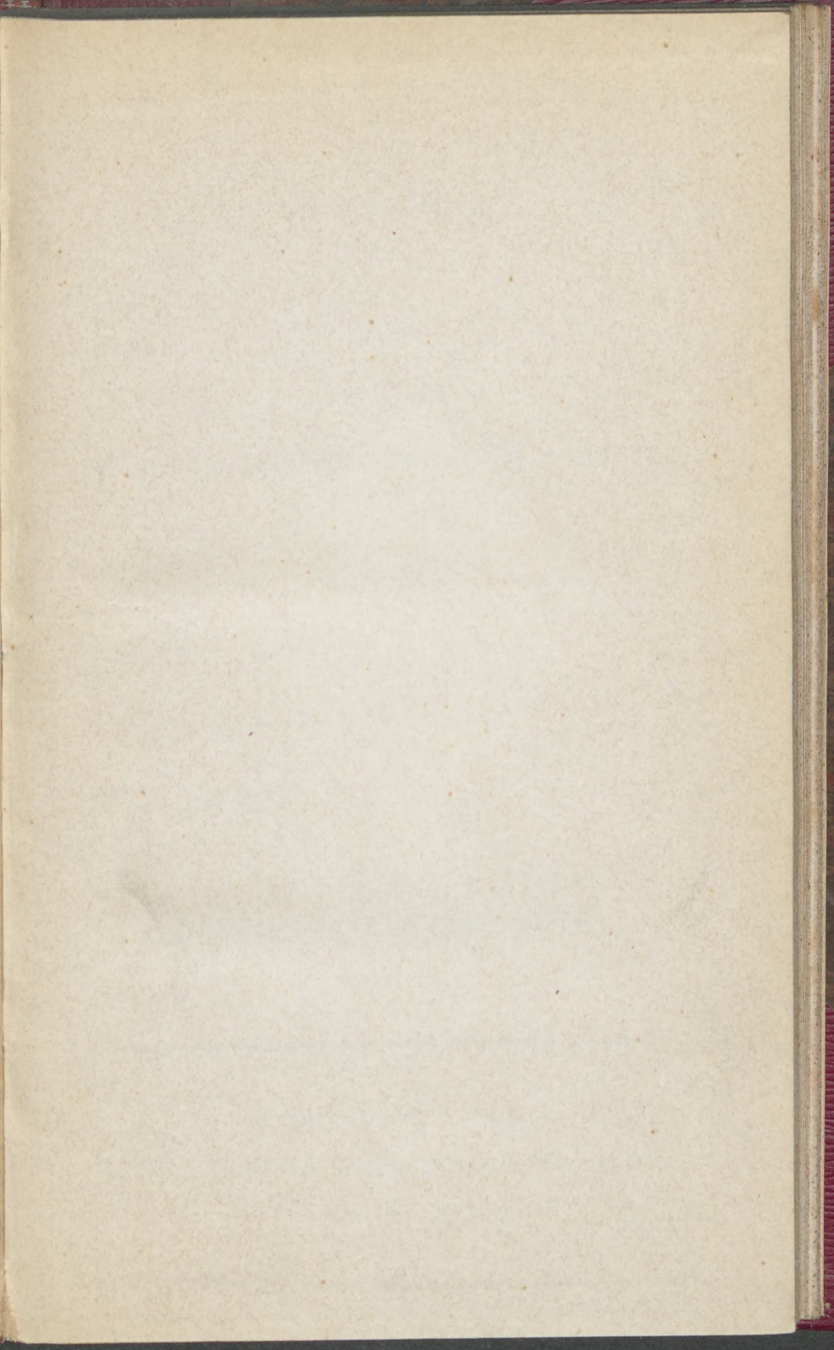

338.6 (489) Gru gl

1801.

Grundlinier

til en Plan

til

Haandværksstandens Forædling

i

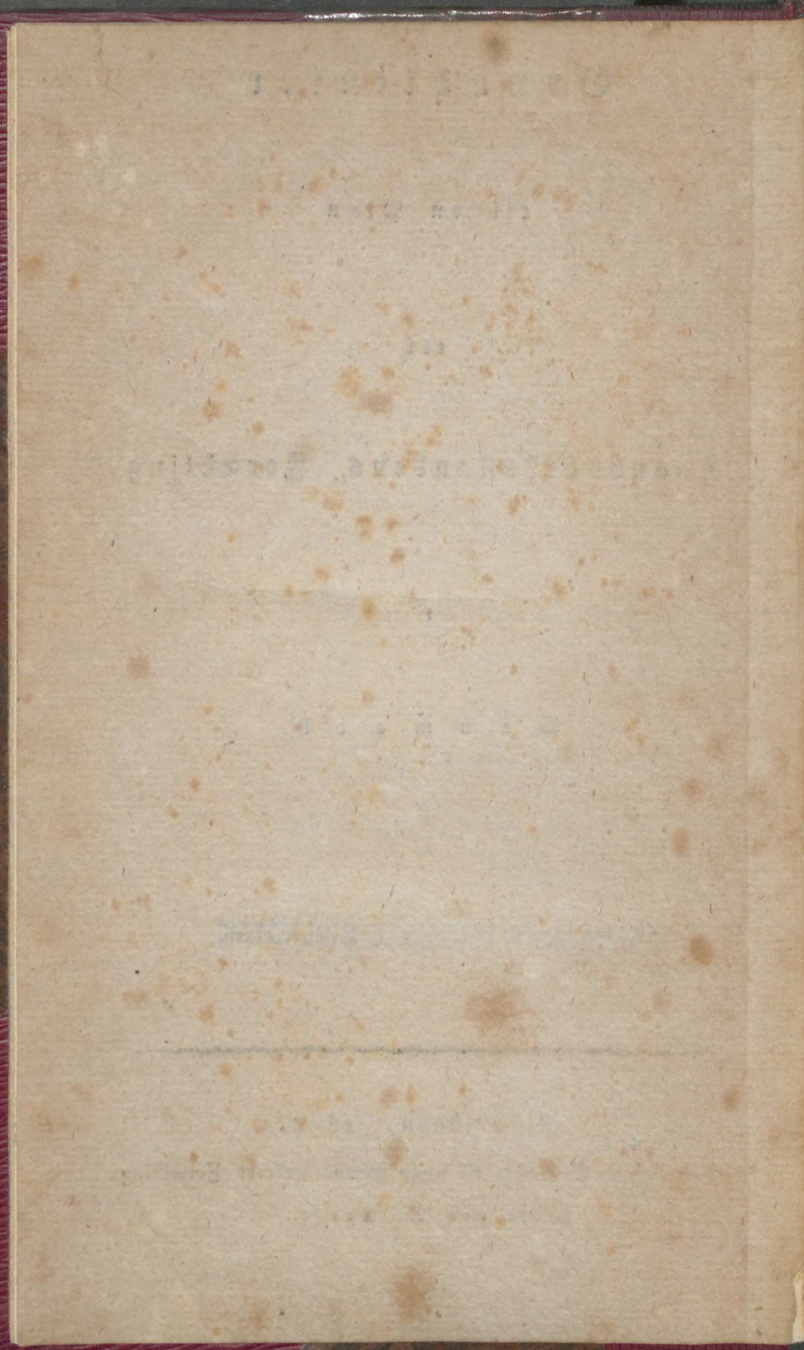
D a n m a r k .

DANMARKS TEKNISKE BIBLIOTEK

Kjøbenhavn, 1801.

Bekostet af Selskabet til unge Haandværkeres Forædling

Trykt hos M. Gæst.

I.

Forerindring.

Det i Kiøbenhavn oprettede Selskab, der har erklæret unge Haandværkeres Dannelse at være Formaalet for dets Forening, har ved offentlig at be-
bude dette Formaal, og ved det udsatte Pritsspørgs-
maal, opvaakt betydelige Forventninger i Publi-
kum. Tre danske, og sex tydske Mænd have meddeelt Sel-
skabet mange kostelige Tanker og Maad om de tienligste
Midler til at iværksætte dets store Idee. Ikke des-
mindre fandt Selskabet ikke i nogen af de til Prits-
spørgsmaalets Besvarelse indkomne Afhandlinger en
Plan, der i alle, eller i det mindste i sine Hoved-
deele med Sikkerhed lod sig følge, og ganske nøyagtig
betegnede det den Vei, det havde at gaae, for

ved hvert videre Skridt meere at nærme sig det foresatte Maal. Selskabet overdrog os at udarbejde en saadan Plan, uden Tvivl i det Haab, at Opfyldelsen af dets Ønske meget vilde lettes os ved at nytte de ypperlige Forslag, der i hiine Afhandlinger indeholdes. Med samme Haab paatog vi os den os overdragne Forretning, og følte os allerede i Forveien lykkelige, naar vi kunde bidrage noget til at udføre en Idee, som Selskabet efter vor Overtydning nu ikke maae opgive, saafremt ikke de Hindringer, der modsætte sig, skulde være gandske uovervindelige. Men denne Frygt kunne vi ikke have, uden enten at drage Selskabets Stifteres vedvarende Nidkærhed eller Publikums Deeltagelse i dette store og almeeennyttige Anliggende, i Tvivl. Thi saa affrækkende endog ved første Biekast de Hindringer kunne være, der først maae overvindes, inden Selskabet kan gjøre en lykkelig Begyndelse med at udføre sin Plan, vil dog under ovenansførte Forudsætning ingen Vanskelighed være saa stor, at den var istand til at undskyldes hos det forventningsfulde danske og tyske Publikum, at den engang vækkede Idee slumrede hen.

Inden vi forsøge at opfylde, hvad Selskabet har beæret os med at overdrage os, ville vi meddeele vore Tanker om, hvad der udfordres til en Plan, som svarer til Selskabets Formaal og nærværende Behov. Derved give vi selv en Maalestok, efter hvilken vi ønske at see vort Arbeids Værdie bestemt. Man prøve altsaa, om denne Maalestok er rigtig.

2.

Fornødne Egenskaber ved den forlangte Plan.

1. Planen maae omfatte den heele Idee, der efterhaanden skal realiseres, og ikke indskrænke sig til dens enkelte Deele. Kun under denne Betingelse lader et velordnet Heelt sig udkaaste. — Ved enhver Plan maae een Hovedidee ligge til Grund. Denne maae være Forestillingen om det høieste Maal man kan opnaae. Lader endog det Heele, man har til Hensigt, sig ikke paa eengang, men kun stykkeviis efterhaanden iværk-

sætte, vil dog den ved Planen til Grund liggende Hovedidee strax fra Begyndelsen af lede hver enkelt Deels Anordning saaledes, som den er passeligst til at frembringe et harmonisk Heelt. — Væreanstalter for unge Haandværkere, theoretiske og praktiske Instituter, ere vel at ansee som enkelte, men ikke som de eneste Midler til at opnaae Selskabets Niemeed. Man kan finde det raadeligt, at begynde Udførelsen af dette Niemeed med, at søge at indrette saadanne; men Maaden, hvorpaa de skulle indrettes, maae bestemmes, og ledes ved Hovedideen; og denne er Handværksstandens Forædling overhoved. Fremsetter man denne Idee, som Selskabets Hoved; eller højest Niemeed, vil enhver af dets bidragende Operationer, enten det har Velilighed at foretage disse tidligere eller senere, være indbefattet i dets Plan. Gaaer derimod den Plan, man følger, kun ud paa at realisere en Deel af den store Hovedidee, vil man siden, naar Omstændighederne ere en Udvidelse af Formaalet gunstige, tit ikke være istand til at nytte disse, fordi man ved første Anlæg satte sin Virkekreds altfor snævre Grændser.

2. Planen maae angive de almeene Fornødenheder og væsentlige Betingelser til at opnaae det heele foresatte Diemeed, samt viise, hvorledes man kan foranstalte disse; men derhos er det hverken fornødent eller raadeligt, at den nøye søger at bestemme, paa hvilken Maade hvert enkelt til Hensigtens Opnaaelse fornødent Middel er at tilveiebringe, indrette, og sætte i Anvendelse. Dette sidste er ikke fornødent; thi det kommer nu blot an paa en sikker Wei, hvor det efterhaanden kan forsyne sig med alt det, det behøver for at naae sit Maal. Men det er heller ikke raadeligt; thi en saadan detailleret Bestemmelse vilde, saafremt den skulde være fuldstændig, forudsætte langt flere Kundskaber og Erfaringer, end vi maafee endog i Forening med samelige Priisaffhandlingernes indsigtsfulde Forsættere kunne besidde, og have Leilighed til at erhverve os. Vilde vi ikke desmindre meddeele en Plan, hvori gandske nøye bestemtes, hvorledes hver enkelt Deel af det store af Selskabet projekterede Forehavende skulde behandles og udføres, og vilde Selskabet, saafremt det

havde Kræfter dertil, begynde at virke efter en saadan Plan, saa vilde ved dette ligesaa vanskelige som vigtige Anliggende meget let samme Tilfælde indtræffe, som allerede ved saa mange Anordninger og Indretninger har fundet Sted, naar disse vare fastsatte, indførte, og antagne, efter en Plan, som bestemte alting nøjagtigen forud: at man nemlig ved foregaaende Kundskaber, og udvidede Erfaringer fandt samme i en høj Grad mangelfulde og u hensigtspassende, og dog nu ikke meere var i Stand til at afhjælpe disse Mangler og Feil. Selskabet til Handværksstandens Forædling maae gaae med saa meget større Vaersomhed til Værks, jo større Vanskeligheder, det har at overvinde, for at kunne realisere sin Idee. Det maae for Alting søge at skaffe sig indsigtsfulde og erfarne Haandværksmestres Raad og Oplysninger, naar det vil undgaae den Fare, at gribe urigtige Forholdsregler til at udføre sit Forhavende, og see sin store Idee synke hen i daarlige Projekters bundløse Hav. Denne Fare afvendes, naar den Plan, Selskabet ved sit Fremfærd vil lægge til Grund, ingen Bestemmelser indeholder, hvorved Udførelsen af nogen bedre Idee,

eller og heele Foretagendets tilkommende stedse forøgede Fuldkommelse, kunde hindres, eller vel endog gøres umuelig.

3. Plänen maae affattes med bestandigt Hensyn paa Selskabets nærværende Tilstand. Selskabet har ingen lovgivende Magt, og ingen Myndighed i Hænde til at bringe sine fattede Beslutninger til Udførelse; det har heller ingen Fond til at bestride de Omkostninger, mange Foranstaltninger, der til at opnaae dets Maal torde findes fornødne og nyttige, kunde udkræve. Hvad hjalp under denne Mangel paa Virkemærne de ypperligste Planer til theoretiske og praktiske Undervisningsanstalter, og de udførligste Fremstillinger af, hvad der, til at opnaae dets Maal, lod sig foretage. Det vilde derved kun faae Bidrag til at besvare det fremsatte Priisspørgsmaal, men ingen Raad, som det under sine nærværende Omstændigheder behøver. Den Plan, Selskabet i sin nærværende Forsatning har behov, maae om mueligt vise det, hvorledes det maae bære sig ad, først for saavidt muligt at gaae sikkert i at vælge de Midler og Indretninger, som udkræves til at ud-

føre dets Hensigt, dernæst for at opnaae, eller i det mindste at forkiene Publikums Deeltagelse og Understøttelse, saa at, om dets Idee ikke skulde blive udført, Aarsagen dertil ikke er at finde i en rigtig Fremgangsmaade fra dets Side.

*

*

*

Inden vi meddeele vore Tanker om den Fremgangsmaade, hvorved Selskabet efter vore Tanker lettest og sikkest kan opnaae sin Hensigt, træ vi, først at maatte erklære, hvorledes vi have forestilt os denne. Derpaa vilke vi opgive Hovedforholdene, eller de væsentlige Betingelser til at opnaae Selskabets Formaal i Almindelighed, og saaledes fremlægge de Grunde, hvorefter vore Forslags Værdie bliver at bedømme.

3.

Nærmere Bestemmelse af Selskabets Formaal.

At angive den Synspunkt, hvorfra vi betragte den Gienstand, om hvis rigtige Behandling Selskabet forlanger at vide vor Meening, synes os saa-

meget meere nødvendigt, da vi af de os til Giennem-
syn meddeelte Afhandlinger have seet, at Forfatterne
meget mærkelig afvige fra hverandre i deres Foreskillin-
ger om Selskabets Formaal.

Selskabet har udtrykt sit Priisspørgsmaal med
disse Ord: Hvorledes bør et theoretisk og
praktisk Institut for unge Haandværkere i
Kjøbenhavn være indrettet, for at det med
mindst Bekostning kan stifte den meeste muel-
lige Nytte?

Ved at affatte denne Opgave søvede forms-
dentlig Ideen om et Institut i snævrere Betydning
for det spørgende Selskab; — en Idee, om hvilken
vi aabenhjertigen bekjænde, at den dels forekommer
os for indskrænket for det Navn, under hvilket Sel-
skabet har bebudet sig; dels ogsaa — saafremt ikke
heele Tingen tilfaldt skal gaae ud paa at oprette nogle
Hensigtspassende Haandværksskoler — at være aldees-
les uundførlig.

Vi troede at torde tillægge Selskabet uden Be-
tænkning det største og værdigste Formaal, det kunde
tænke sig som opnaaeligt, og dette troede vi ikke urig-

tigen at betegne, naar vi erklærede Haandværks-
standens Forædling i Danmark for dets Hen-
sigt. I Anledning af en fra os indgivet Begjæring
om nøyere Bestemmelse af Selskabets For-
maal ere vi af Selskabet selv blevene berettigede at
troe, at vi i det her brugte Udtryk rigtig have angiv-
et dette. Vi ere altsaa heri ogsaa eenige med den
kronede Afhandlings agtværdige Forfatter, Hr. Pro-
fessor Villaurie, da han anseer Haandværker-
nes Forædling, og Industriens Forøgelse
som Selskabets Formaal. Kun forestille vi os Forø-
gelsen af den indenlandske Vindskibelighed og Fuldkom-
melsen af dens Kunstprodukter ikke som enkelte Formaal,
der hver for sig særdeelees skulde komme under Over-
veielse, men betragte begge som naturlige Følger og
Virkninger af Haandværksstandens Forædling, og af de
Midler og Foranstaltninger, der til at opnaae dette
Maal maae tilveiebringes.

Nu ville vi søge at udvikle os noget nøyere
den store Idee, Selskabet har til Hensigt at reali-
sere, saa vel efter dens Omfang, som efter dens
Tendents.

1. De Begreber, man forbinder med Udtryk-
kene Haandværkere og Haandværksstand, ere
saare vidtomfattende. Selv da, naar man vilde ude-
lutte alle de Professionister, som man ved Navnet
Kunstnere pleier at udmærke fra de egentlige Haand-
værksmænd, vilde ikke desmindre Antallet af de Indvi-
duer, over hvilke Selskabets Virksomhed efter dets an-
givne Hensigt havde at strække sig, være meget betydeligt,
sølgelig dets Virkefæds af en overmaade stor Omfang.

Ved den Tilsetning, i Kiøbenhavn, indskræn-
ker Selskabet rigtig nok paa en meget bestemt Maade
sin Virksomheds Sphære. Men er endskiøndt Kiø-
benhavn det Sted, hvor det først vil søge at sætte
sin Plan i Udførelse, og hvor Middelpunkten af alle
de Kræfter, der for dens Hensigt blive at sætte i
Virksomhed, maae være; behøver det dog i det mindste
ikke at nægte sig det Haab, at lægge Grund til en
Anstalt, der fra Kiøbenhavn af vil efterhaanden kun-
de udbrede sig til flere selv fraliggende Provindser af
den danske Stat.

2. Begrebet Forædling, hvilke Stienstande
vi end vil anvende det paa, indbefatter to Bestræbel-

fer. Den første bestaaer i at bortskaffe eller bortrydde alle de tilfældige Omstændigheder, hvorved noget hindres at blive saa fuldkomment, som det efter sin Natur og Bestemmelse er istand til at blive; den anden gaar ud paa at foranstalte og anvende tjenlige Midler til at frembringe den Fuldkommenheds Grad, som vi kunne tænke os som opnaaelig hos den Gienstand, der skal forbedres.

Haandværksstanden leed hidtil en meget stor Mangel paa ethvert Slags Cultur, og fremstillede os i mange, om end ikke i de fleste dens Medlemmer, en Menneskeklasse, der ved Naahed, Uvidenhed, Smagløshed og Mang til mangehaande Udsyævelser, gjorde sig uwerdig til sine meere dannede Medborgeres Agtelse. De almindeligste Aarsager til dette sørgelige Særlyd, vare deels Mangel paa Opdragelse overhoved, deels af Laugesvesenet i Særdeleshed flydende Hindringer for en hensigtspaasende Uddannelse. Den sidste kunde kun hæves af Regjeringen selv, og denne gjorde ved Foro. af 21 Marti 1800 *) en meget lovende Begyndelse.

*) Forordning angaaende Haandværks-Laugene i Kiøbenhavn. Trykt hos J. F. Schults.

Denne Forordning gjør (§ 15, 16) Haandværks-
mesterne ansvarlige for deres Lærlinges Fremskridt i de
Haandværker, de af dem skulle lære, og forbyder for
Fremtiden paa det alvorligste hien uværdige Behand-
ling, som Lærlingene hidtil i deres Læreaar saae dem
udsatte for.

Den giver (§ 17) agtværdige Haandværksmænd
i Henseende til Afgang til borgerlige Embeder lige Rets-
tigheder med andre agtede Borgere.

Den indeholder adskillige andre Bestemmelser,
hvorved en og anden Hindring for Haandværkstandens
Forædling hæves. Men af udmærket Vigtighed er
Indholdet af 6 §, hvor det hedder: "Enhver, der
har lært et Haandværk, hvad enten denne Kundskab
er erhvervet ved Undervisning hjemme i Huset, eller
paa et Sted, hvor der ei er Laug, eller paa anden
Maade, skal have Ret til at blive Svend og Mester,
uden at han har fornøden at staae visse Aar i Lære,
eller som Svend; naar han alleene ved at gjøre for-
svarligt Svende- eller Mester- stykke, i godtgjør, at
han forstaaer, og har lært det Haandværk, ved hvil-
ket han vil ernære sig; dog skal han, isald han ikke

har været indskreven som Dreng, lade sig saaledes indskrive, og strax derpaa være berettiget at gjøre sit Svendestykke; og dersom han vil nedsette sig som Mester, skal han først lade sig indskrive som Svend, hvorefter han maae være berettiget til at gjøre Mesterstykke; hvilket den, der saaledes har lært Haandværket maae kunne gjøre, uden at være forbunden til at gjøre Contract med, eller gaae i Tjeneste hos nogen Mester i Lauget enten som Dreng eller Svend."

Med denne Forordning, der vidner saavel om en oplyst Tænkemaade, som om en prisværdig Nidkierhed for Haandværksstandens Forædling, er det meget blevet lettet for Selskabet at opnaae dets Maal. Ikke meere hindret af de laugsmeessig dannede Haandværkeres forhen udelukkende Rettigheder, derimod begunstiget i sine Hensigter af Landets høieste Dyrighed, vil det nu være istand til at udføre meget, som det forhen ikke kunde gjøre sig noget grundet Haab om.

Men Selskabet har, i det det vil gjøre Haandværksstandens Forædling til Gienstand og Formaal for sine tilkommende Beskræbelsor, t v e n d e T i n g til Hensigt: først Forædling af Haandværkerne, betrag-

ret som Menneske, eller Haandværkerens Opdræ-
gelse, til et legemlig sundt og stærkt, og aandelig
rigtigfølende, selvtenkende, og sødelig godt Menne-
ske; for det andet, hans Fuldkommelse, betrag-
tet som Haandværksmand og Kunstner, hans
Dueligheds Fremme til den mueligst fuldkomne Frem-
bringelse af de Vindskibeligheds Produkter, hvis Be-
arbejdelse han har valgt til sin Virksomheds særegne
Gienstand.

Vilde Selskabet indskrænke sine Bestræbelser til
den sidste af de her anførte Formaal, og ubekymret
om, hvad Haandværksmanden var som Menneske,
stræbe blot af Mennesket at danne en duelig Haandar-
bejder, havde dets Hensigt ingen moralsk Værdie,
og for Menneskeheden liden eller aldeles ingen sand
Interresse. — Men i det Selskabet under det Be-
greb: Haandværksstandens Forædling, tager
begge fra hinanden forskellige Gienstande sammen,
henvender det først sit Blik paa Drengene og unge
Mennesker, der ville bestemme sig til at lære et
Haandværk. Disse ville vi, for at fremme et fuld-

stændigere Oversyn af, hvad Selskabets Formaal indbefatter, bringe i to Afdeelingen. I den første sætte vi dem; der enten af blind Vedhængenhed ved den Profession, de fra deres tidligste Barndom af have seet deres Fædre drive, tankeløse lære den; eller og formedelst deres trængende udvortes Omstændigheder og den deri grundede Mangel paa Opdragelse og Dannelse bestemme sig til at lære en eller anden Profession, siden de derved lettest for det første haabe at finde Forsørgelse, og i Tiden deres Udkomme. Den anden Afdeeling indeholder nu saadanne Drenge og Ynglinge, som ikke drevne af udvortes Omstændigheder, men af frit Valg og Tilbøjelighed ønske at lære et Haandværk. Hine udgjorde hidindtil det langt største Antal af Lærlingene i Haandværksstanden, og det var vel fornemmelig en Følge af deres udvortes Stilling, at de hverken som Mennesker eller Kunstnere hævede dem til tænkende Væseners Rang. Antallet af dem, der ved en højere Grad af Cultur af Valg og Tilbøjelighed bleve Professionister, var hidindtil meget lidet; og dette var ganske naturligt, saalænge ingen kunde træde ind i denne Stand, uden derved at bringes i et Selskab

og en Forsatning, der for den velopdragne Yngling
maatte være aldeles utaalelige. — De fleeste unge
Mennesker, der opoffre sig til Haandværksstanden,
ville vel og for Fremtiden udgaae fra de lavere Folke-
klasser, og i alt, hvad der kan have Indflydelse paa
deres Dannelse, for største Deelen være afhængige af
deres Læremestres Villie og Indsigter. Naar nu
disse ingen Sands have for deres Stands Forædling,
ville de ikke begunstige deres Undergivnes fuldkomnere
Dannelse, men meget meere, istæden for at fremme
den, lægge den alle muelige Hindringer i Vejen.
Heraf følger, at et Selskab, der gjør Haandværks-
standens Forædling til sit Formaal, ikke maae ind-
skrænke sin Virksomhed til Professionernes Lærlinge,
men og udbrede den over disses Lærere, Mestere
og Svendene, især over de første.

4.

Hovedformødenheder til at opnaae det opgiøne
Maal.

Efter at vi have forestilt os Selskabets Formaal i heele dets Omfang, vende vi dernæst vor Opmærksomhed paa Hovedformødenhederne, eller de væsentligste Betingelser til at opnaae dette Maal. Derhos tage vi endnu intet særdeels Hensyn paa Selskabets nærværende Tilstand og Forholdet af dets Kræfter til Iværksættelsen af, hvad Udførelsen af dets Hensigt udfordrer, siden vi derved vilde forledes til en eensidig altsaa ufuldstændig og ufyldestgiørende Besvarelse af det foreliggende Spørgsmaal.

I. Skulle Haandværkerne for Fremtiden blive fuldkomnere Mennesker, tænke og handle meere overensstemmende med deres menneskelige Bestemmelse og Værdighed, end hidtil i det heele taget har været Tilfældet, da maae de, der ville bestemme sig til Haandværksstanden, have en ulige bedre Opdragelse, end hidtil er blevet dem til Deel. Saaavel deres Le-

gems, som Sjæls Anlæg, og disse saavel i intellektuel og moralsk, som og i æsthetisk Henseende, maae planrigtigen udvikles, og uddannes. En ganske fuldkommen Opdragelse er og bliver overalt et blot Ideal, siden der ingen ganske fuldkomne Mennesker, altsaa heller ingen ganske fuldkomne Opdragere gives, eller nogensinde vil gives; følgelig tales her, som altid, kun om den Grad af Fuldkommenhed, der i Følge Omstændighederne lader sig opnaae, naar man gjør alt, hvad man er istand til at gjøre.

For at betrygge de tilkommende Haandværkere en bedre Opdragelse, maatte fremfor Altning de, den tidligere Udvikling og Dannelse af deres Væner er betroet, ikke fattes gode Opdragers væsentligste Egenskaber. Men da nu de allerfleeste Forældre, Børnepiger, Haandværksmestere og Evende, saavel som Veisenhuusforstandere, der for det mæste overgive deres Pleiesønner til Haandværksstanden, i en meget høy Grad fattes disse, bliver Haandværkernes Opdragelse til fuldkomnere Mennesker, kun da muelig, naar man enten forædler de Personer selv, som deres Opdragelse paaligger, eller hvis dette ikke er at haabe,

ganske hindrer deres Indflydelse paa de Drenge, der skulle opdrages, eller i det mindste, hvor dette ikke finder Sted, saa meget mueligt svækker den ved Modvirkning.

Selve de Børnes Forædling maae være Menne-
skesvennen overmaade magtpaaliggende, da den opblom-
strende Ungdoms Guldbloomelse ikke hindres saameget
ved noget, som ved de Børnes Naahed. — En fuld-
kommen Ophævelse af den fordærvelige Indflydelse, som
usædelige Personer kunne have paa Børn og unge
Mennesker, finder ikkun Sted, hvor man har Lei-
lighed ganske at bortskaffe disse fra hiine. — Hvor
en saadan Adskillelse ikke lader sig gjøre, der maae
man søge ved fortreffelig indrettede Skoler at svække hin
skadelige Indflydelses Magt, og saa meget mueligt op-
rette den huuslige Opdragelses Mangel.

Den hensigtpasseligste Indretning af slige Sko-
ler, som ikke eenes eller fornemmelig have til Formaal
at meddeele visse Verbal- og Real-Kundskaber, men
meget meere at udvikle det unge Menneskes An-
læg, og danne hans Væsen, er en høyst interes-
sant Gienstand for Eftertanken. Vore sædvanlige

Skoler udrette uden Tvivl for deres Lærlinges virkelige Forædling langt mindre, end enhver Skole skulde, og sikkert og vilde, naar dens Plan var grunder paa rigtige Begreber om Menneskets Natur og Bestemmelse.

2. Skal Haandværksstanden faae fuldkomnere Arbeidere og Kunstnere, end den i Almindelighed hidtil havde, maae ogsaa i denne Henseende skaffes Lærlingene en langt fuldkomnere Dannelse, end hidtil blev dem til Deel. De maae ikke bortøde sine deres Tid og Kræfter paa lige Cykler, som istæden for at kunne fremme deres Uddannelse, bortleede dem fra deres virkelige Bestemmelser, og desuden ofte vænne dem til en farlig Lediggang, og en nedrig Tjenestemaade. Der maae gives dem Anvisning til at erhverve sig de Kundskaber og Færdigheder, der til almeen Menneskebannelse ere uundværlige. Den Underviisning, der i Henseende til det Haandværk, de skulle lære, maae gives dem, maae ikke blot bestaae i at bibringe dem de hidhørende mechaniske Færdigheder, men de maae lære at arbejde med Overlæg og Smag efter Regel og Plan. De maae faae Leilig-

hed til at give Agt paa det Fuldkomneste, man i det Slags, de arbeide i, har frembragt, og gøres opmærksomme paa Grundene, samt paa, hvad der udkræves, til de Fuldkommenheder, der ere gjorte dem beskuelige. Opfindelseskraften maae vækkes hos dem, og ved Meddeeling af de theoretiske eller videnskabelige Kundskaber, hvoraf de til at forhøje deres Arbeiders Værdie kunne gjøre en nyttig Anvendelse, næres og ledes.

Kan man skaffe Haandværkælærlingene en saadan Underviisning, som den her kun med faa Ord er antydet, ville flere iblandt dem snart hæve sig til en Grad af Fuldkommenhed, der saavel for dem selv, som for Fædrelandet vil være rlig paa store og mangfoldige Fordeele, og erhverve Haandværksstandens Løn: mer al den Agtelse, hvorpaa enhver retskaffen, oplyst, og veldædig virksom Mand, til hvad Stand man i øvrigt kan regne ham, tør gjøre grundet Fordring.

3. Skal den Bestræbelse at meddeele Haandværkeren en høyere Grad almeen Dannelse, en meere udbredet Kundskab om det, der staaer i nærmere eller færrnere Forhold til hans Arbeider, en meere dannet

Kunstmag, en virksommere Nidkærhed for at fuldkomme de af ham bearbejdede Kunstprodukter, ikke indskrænke sig til Professionernes Lærlinge, men og udstrække sig til Mestere og Evende, maae man først søge Anstalter, hvorved hos disse det Dulle kan vækkes, at gjøre sig fuldkommere i deres Kunst. Har man opnaaet dette, lader det sig af Grunde, der ligge i selve den menneskelige Natur, og almindelig stadfæstes af Erfaringen, med Sikkerhed vente, at hvert hensigtspassende indrettet og anvendt Undervisningsmiddel af mange Mestere og Evende vil, til deres Uddannelse, og deres Arbejders Fuldkommelse, med Lagnemmelighed og Iver blive nyttet.

For at danne Haandværkere, der ere fuldkomne i deres Fag, behøves altsaa theoretiske og praktiske Læreanstalter. Men ved dette Udtryk maae man ikke blot forstaae Skoler i Ordets sædvanlige Betydning, men alle Foranstaltninger, man til at fremme nyttige Kundskaber og Indretninger kan søle. Skoler ere egentlig for yngre Personer; for de ældre vilde fattelige, og, deres Grundighed udstadt, behagelig morende Forelæsninger, trykte Blade, Beskræftigelses

relse og Forevisning af inden- og uden-landske Præbucker af Kunstflid, forbundne med Udviklinger af blases Fuldkommenheder, og Anviisning til efterliggende Forsøg, være ligesaa velkomne som nyttige Anerviisnings-Maader.

5.

Forslag til Selskabet, til at opnaae den udvortes Gyde, der udtræbes til at realisere dets Idee.

Saa vidtomfattende efter vor foregaaende Fremstilling end Selskabets Hensigt er, og saa vanskeligt det ved første Blikkast tør synes, at tilvejebringe alle til dets Udførelse fornødne Midler, saa sikkert tør Selskabet haabe, at det ikke har sat sig noget uopnaaeligt Maal, naar det kun med sand Alvor og Iver vil følge sit Bemeed, og derved vogte sig for al Overivelse. Istæden for, alt nu at vilde bringe eensidige Forslag, og ikke noksom prøvede Planer, i Udførelse,

maatte Selskabets nærmeste Bestræbelser gaae ud paa: at skaffe sig et større Antal indsigtsfulde, af Almeenaand befalede, og til nidkær Medvirkning for dets store Maal bereedvillige Medlemmer. Ved flere saadanne Mænds foreenede Klogskab og Bestræbelser — men og eens derved — vil Selskabet blive sat istand til, efterhaanden at erhverve alle til dets store Anliggendes rigtige Behandling fornødne Indsigter, og realisere hver enkelt til dets Plan hørende Idee efter foregaaende omhyggelig Prøvelse paa den efter Omstændighederne bedste og hensigtspasseligste Maade. Men gaaer det fra Begyndelsen af ved Alt, hvad det foretager, frem med vedbørlig Kundskab og Baersomhed, vil det snart derved erhverve sig Tillid og hjælperlig Deeltagelse saavel af dets Medborgere, som af Regieringen, og da med Udvidelsen af dens Virksomhed ogsaa see de udvortes Hjælpe midler til dets Understøttelse forøges.

I. Det vil for Selskabet være høist velbædigt, naar, som dets Repræsentanter, Mænd staae i Spidsen for det, hvis Navne Publikum er vant til at nævne med Agtelse, og hvis offentlig Carakter alt

i og for sig selv kan bidrage til, at tilbrage Selskabet
Opmærksomhed og Tiltrøe.

Man tør formode, at slige Mænd ikke ville
væggre sig ved at beklæde det Sted, som deres til saa
ædelt et Hiemeed forenede Medborgere frem for andre
ønskede at see dem paa, og hvor de ville finde Leiligh-
hed, at erhverve sig nye Fortienester af Fædrelandet
og Menneskeheden. Kun maae man ikke ville bebyrde
de agtede Mænd, Selskabet ønsker til sine Repræsen-
tanter, med mange Forretninger i denne Qvalitet,
siden de derved med Gøye kunde bevæges til at afflaae
Selskabets Tilbud. Dette vil saa meget meere være
Tilfældet, da blandt de mange ædle Mænd og Fædre-
landsvenner, Danmark tæller blandt alle Classer af
sine Borgere, her Valget frem for andre tørde være
at henvende paa saadanne Mænd, der allerede staae i
Embeder og Forretninger, som lade dem beholde liden
Fritid tilovers; thi just deres udbredte Virksomhed er
Hovedgrunden til den offentlige Agtelse, de nyde;
og da dette maae være et særdeeles Hensyn for Selska-
bet ved at vælge dets Repræsentanter, vilde det selv
hindre sit Dantes Opfyldelse, naar det af dem vilde

fordre, at de skulde paatage dem maysommelige Forretninger.

Lykkeligt nok vil Selskabet kunde ansee sig, naar de Mænd, der allerede ved det, de traadde i Epidsen for det, i en høiere Grad forskaffede det Publicums Tiltroe og Opmærksomhed, vilde paatage sig at vedligeholde Selskabets Virksomhed, at lede dets Anliggenders Gang — at prøve dets Ideer og Forslag, og ved deres dybere Indsigter i de lovformelig constituerede borgerlige Forfatninger og Forhold vedhørlig modificere disse, understøtte Udførelsen af enhver af dem billiger Plan ved deres Anseelse, ogsaa, naar det behøves, ved deres Forord hos Landets Regiering, endelig bestyre Selskabets Finantssvæsen, og sørge for den hensigtspæsseligste Anvendelse af dets Penge.

Naar Cheferne for de Regieringscollegier, under hvis Opsyn og Bestyrelse deels Fabrik: deels Laugs: væsenet staaer, altsaa Chefen for Finance: Oeconomie: og Commercecollegium, H.E. Grev Schimmelmann, og Præsidenten i det kongelige danske Cancellie, Hr. Kammerherre Moltke, ikke affloge at blive Selskabets Repræsentanter — og dette kunde man efter deres

Humanitet og bekjendte Nidkærlighed for alt Nyttigt og Godt vel ikke befrygte — vilde Selskabet derved besjøyes til store Forhaabninger om sine Planers og tilkommende Bestræbelser's Held. Foruden og med dem, vilde vel frem for andre Hr. Etatsraad O. Malling være at indbyde til en Repræsentantplads, ikke blot i Hensyn til hans almindelig agtede Carakteer, og den uergennyttige Iver, hvormed han overalt bidrager til Fædrelandets Fremtard, men og i Særdeleshed, for saavidt han er en af det Kiøbenhavnske Fattigvæsens virksomste Direktører; da dettes høystvældige Hensigt i mange Punkter vil mødes med Selskabets Formaal. Til disse ypperlige Mænd, var det at haabe, paa Selskabets Indbydelse en Mand vilde træde, der ligesledes saavel for sin ædle Carakteer, som for sine siældne Talenter og Kundskaber agtes meget høit i Publiko, og af hvis virksomme Deeltagelse man i meere end een Henseende tørde love sig meget vigtige Fordeele. Selskabet kiender en saadan Mand i Hr. Oberhofmarschal Hauch.

Den nærværende Direktions Medlemmer maatte paatage sig i Selskabets Navn at indbyde saadanne Mænd til at være dets Repræsentanter.

2. For at forskaffe sig alle de Kundskaber, der udfordres til at udføre Selskabets vidtomfattende Hensigt — for at betrygge sig for den Fare, efter een: sidigt Syn at gjøre Udkast, fatte Beslutninger, og foretage Skridt, man underrettet ved senere Erfaringer maatte holde for overilede, hensigtsfribende, og skadelige — endelig for at tilvejebringe de fornødne Kræfter til den virksomme og planrigtige Fremme af alt, hvad Selskabet vil faae at henvende sin Opmærksomhed og fortsatte Bestræbelser paa — synes os intet Middel sikkrere end at oprette en Committee, der foreener saa mange Personer, som til den bedste muelige Udførelse af Selskabets Plan i alle dets enkelte Deele, kunde findes fornødent.

I denne Committee maatte befinde sig som ovennævnte Medlemmer.

a) Flere i deres Fag udmærkede Professionister — i det mindste een af hver Profession, saasnart dennes Forædling bliver en Gienstand for Selskabets Opmærksomhed og Bestræbelser.

b) Nogle Lærde, især saadanne, som ved mathematiske, physikalske, og technologiske Kundskaber

der ere i Stand til deels at give Anvisning til at fuldkomme Haandværkernes Arbejder, deels at ahordne Lærlingerne en til disses forskiellige Lærø nøyagtig svarende Underviisning, og fremme denne ved Ophyn, og Veiledning.

c) Nogle Mænd — ligemeget om Lærde eller Iffelærde — der med mangehaande i Haandværksvesenet indgribende Kundskaber foreene en oplyst Forstand, og en dannet Kunstsinn.

d) Nogle i Opdragelses og Ungdomsdannelses Sagnet vel bevandrede Mænd, der især sysselsætte sig med at undersøge, bearbejde, og lede alt det, der efter Selskabets Formaal kan virkes til Haandværksstandens moralske Forædling i Almindelighed, og i Særdeleshed til Ungdommens Opdragelse og Dannelse i denne Stand.

e) En Forstander for de Kiøbenhavnske Søndagskoler, da denne værdifulde Anstalt er at ansee, som et allerede virkelig tilværende Middel til at fremme Selskabets Hensigt.

Denne Committee tilforordnes en i at concipere, og i godt skriftligt Foredrag veløvet Mand, som Secretaire.

For nøie at kunde bestemme det fornødne Antal af Medlemmer, og den hensigtspæsseligste Organisation af et saakaldet Committee, maatte man have et fuldstændigt og omstændeligt Oversyn af, hvad Selskabet vil søge at virke. Men da dette kan være afhængigt af mangehaande udvortes Omstændigheder, og derfor ikke i Forveien nøie kan angives, ville ogsaa hine Bestemmelser her være utidige. Kun til at oplyse vort Forslag, ville vi, angaaende denne Committees Virkemaade, som vi tænke os denne, og angaaende adskillige Omstændigheder, som derved vilde komme i Betragtning, tilføje nogle Anmærkninger.

Hvert Medlem i Committeeen har sin bestemt Andeel i de Forretninger, der ere at bestride.

I Begyndelsen vil Committeeen især sysselsætte sig med at affatte de nødvendige Udkast til den bedste mulige Udførelse af Planens enkelte Deele, og maatte gjøre sig Umage for at erhverve sig alle dertil fornødne Kundskaber og Midler. — De til Prissspørgsmaalets Besvarelse indkomne Afhandlinger indeholde mangan Idee, der i denne Henseende fortjener at samles og bevares; men uden at tage det nøyeste Hensyn paa Lo-

falet, uden i Forvejen nøysagtigt at overveie Haand-
værkernes nærværende Tilstand i Kiøbenhavn, og uden
det forsigtigste Overlæg af de Følger, der af enhver
Forandring, der giordes, rimeligen lade sig vente, maae
ingen Idee iværksættes, paa det man ikke ved sine
Operationer skal fra den eene Side stifte ligesaa megen
eller endnu meere Skade, end som man fra den anden
stifter Nytte; et Tilfælde, der desværre ved saa man-
ge meere tilsyneladende end virkelige Reformer har fundet
Sted. — Om de forskjellige Slags Skoler og
Dannelsesanstalter, som Selskabets Formaal udkræver,
og om disses bedste Indretning, maae efter vort Øn-
skende dybere indtrængende Undersøgelser anstilles, og
mere fyldestgørende Udkast gøres, end vi i de omtalte
Afhandlinger have fundet.

Naar Committeeen har tilendebragt sine foreløbige
Arbejder, og gjort Begyndelsen med at udføre Planen,
vil de Forretninger, der bestandig blive at besørge, nøye
kunne lade sig bestemme, og ordentlig indbeele. Der vil
behøves Over-Opsynsmænd over Skolerne, — Opsyns-
mænd over den physiske og moralske Opdragelse, —
prøvende Bedømmere over Lærlingenes Fremfærd i de

Haandværker, de skulle lære. — Man vil trænge til virksomme Mænd, der gjorde sig det til en egen Syssel hastig at lære at kende alle i Haandværks- og Kunst-Saget gjorde inden og udenlandske nyttige Indretninger og Forbedringer, og bekendtgjøre disse, samt give Anvisning til at efterligne dem, vække Eftertanken, og oplive Opfindelsesaanden, bære Omfarg for, lidt efter lidt at frembringe et rigtigt Forhold mellem et Haandværks Vigtighed, og Antallet af dets Lemmer, forud prøve Vonen hos de unge, der ønske at opoffre sig til Haandværksstanden.

Efter den Mængde af Forretninger, Committeeen faaer at besørge, maae Antallet af dens Medlemmer bestemmes. Af jo flere Personer Committeeen bestod, jo færre Arbejder vilde tilfalde hver enkelt, og derfor torde Selskabet haabe, at dets Medlemmer uden Betaling vilde gaae det tilhaande med deres Indsigter og Vener. Men antager man, at færre Personer vilde udrette meere end flere, saafremt hiine som Selskabets virkelige Embedsmænd ere dette, eller dets Repræsentanter ansvarlige, for Opfyldelsen af de paatagne Forretninger, maae man være betænkt paa, i det mindste at udvirke nogle af Committeeens Medlemmer bestemt aarlig Løn. For en-

felte med betydelig Tiids og Egners Anvendelse Selskabets viiste Tjenester kunne Gratificationer finde Sted istæden for ordentlig Løn.

Et Medlem af Committeeen maae præsidere som Ordfører. Til ham vende sig alle Selskabets Lemmer saavidt muligt med skriftlige Forestillinger, naar de ønske at see Committeeens Opmærksomhed henvendt paa een eller anden dem vigtig forekommende Gienstand. Han refererer da herom til Committeeen, og foreslaaer, efter foregaaende Overlæg med dens samlede Lemmer, de Gienstande, angaaende hvilke der først bliver Udkast at forfærdige, Beslutninger at tage, eller Foranstaltninger at søye. Naar alle, eller dog de fleeste derom med ham ere eenige, aftaler han med dem, som paatage sig at udføre de giorte Forslag, til hvad Tiid de ville forelægge Committeeen deres Udkast, Forestillinger, Indretninger til Prøvelse. Paa denne Maade vil han i Almindelighed være istand til, hvert Møde at angive, hvad i det følgende skal foretages, og dette er for Committeeens Lemmer ei uvigtigt, da ikke alles Nærværelse er nødvendig i hver Forsamling, og ved denne Indretning en ubehagelig Tiidsforbrug kan forebygges for mange. Kun naar en særdisg Plan skal forelæses, og

en formelig Beslutning affattes om dens Udførelse, blive samtlige Committeeens Medlemmer anmodede, at indfinde dem ved Mødet, for enten at give deres Stemme til dens foreløbste Plans Antagelse eller Ikkeantagelse, eller og — hvor Afgjørelse efter fleeste Stemmer ikke fornødtigtvis er at anvende — at meddele deres Tanker, Betænkkeligheder, og Tvivl, og anbefale de Personer, der have med foreliggende Sag at gjøre, disse til nyere Prøvelse. De af Committeeen fattede Beslutninger forelægges Repræsentanterne ved Formanden. Naar disse ingen Forandringer deri finde fornødne, og ikke i denne Henseende ønske nye Raadslagninger, bekræftes Beslutningerne ved Repræsentanternes Underskrift i Selskabets Navn. Dette sidste kunde, saafremt ikke hastende Omstændigheder udfordrede større Hurtighed, maaskee foretages eensgang maanedlig, da Repræsentanterne bivaaned Committeeens Møde. Ved denne Leilighed kunde tillige ved Selskabets Secretair en udførlig til Trykken bestemt Indberetning om alle i sidstafvoigte Maaned foretagne Behandlinger og fattede Beslutninger, samt om de hidtil anstillede Forsøgs og anvendte Bestræbelser Udfald forelæses. Inden Mødet hævedes, meddeelte Repræsentanterne deres Anmær-

ninger og Forslag, gav Efterretning om Selskabets Formues Tilstand, og bestemte i Følge denne, hvorvidt Com-
mitteen kunde udvide sin Virksomhed.

Da det fornemmelig vil komme an paa de Indsigter og den Nidkærhed, en saadan Committees Medlemmer besidde, om Selskabets Idee lykkelig skal udføres, eller tabe sig i Drømmenes umaadelige Rige: maae man ved at vælge disse gaae med megen Forsigtighed til Værk. Det lader sig ikke med Visshed antage, at hvert Selskabets Medlem kender saadanne Mænd, som man til den foreslagne Committee maae ønske sig. Det vil da være fornødent paa en vis Maade at lede Selskabet i dette Valg. Dette skeede, naar Repræsentanterne præsenterede adskillige dem udmærket duelige forekommende Mænd, og samtlige nuværende Medlemmer da blot valgte mellem disse. Man har Grund til at troe, at saavel de hidtil værende Directeurer, som og de, der ere committerede til at affatte en Plan, ved at eftertænke Medlerne til at fremme Selskabets Hensigt, ogsaa havde tænkt paa Mænd, ved hvis Indsigter og Virksomhed denne Hensigt især kunde fremmes. Repræsentanterne vilde vel derfor neppe tage i Betænkning, at fremstille de af disse

Mænd anbefalede, tillige med de af dem selv duelig befundne Personer, til Valg.

Det vil være tilstrækkeligt, naar til den Committee, der skulde oprettes, for det første kun omtrent ni Medlemmer blive sammenkaldte; Tre særdeels duelige Professionister, hvoriblandt den eene vel maatte være en Bygmester; to Lærde, som især besad mange mathematiske, physikalske, chemiske, og technologiske Kundskaber; to Mænd, som udmærkede sig ved almeene Kunstner-talenter, og en meget dannet Smag; een i Opdragelsens og Ungdomsdannelses Faget erfaren Mand; samt den første Forstander ved den Kiøbenhavnske Søndagsskole maatte indbydes at tiltræde denne Committee. De Medlemmer, der i Fremtiden for Committeeen kunde agtes fornødne, valgtes af de alt værende, og stadfæstedes af Repræsentanterne. Hver præsenterede Een til Valg. Ved at vælge en Formand for Committeeen, og en Secretair kan man gaae frem paa samme Maade. For en Bogholder eller Regnskabsfører, saafremt denne foruden Secretairen endnu behøves, sørge Repræsentanterne, da de garantere Selskabet dets Formue.

For at skaffe sig Kundskaber om nye Opfindelser og Forbedringer i Henseende til Haandværker og Kunster, maae Committeeen holde saadanne især periodiske Skrifter, hvori meddeeles Efterretning derom. Men ønskeligt var det tillige, at nogle Medlemmer af Committeeen i dette Hensyn maatte holde en vedvarende Brevverling med udenlandske i Tydskland, Frankrig og Engelland levende Lærde og Kunstnere. Disse Mænd, der ved deres Efterretninger understøttede Selskabets Hensigt, vare at ansee, som overordnede Medlemmer af Committeeen, og som saadanne at indføre i Selskabets Arbejder. En offentlig Indbydelse til at foreene sig paa denne Maade med Committeeen kunde gøres til de udenbyes Forfattere af Preissafhandlingerne. Nogle af disse have selv yttret det Ønske at tage Deel i Selskabets tilkommende Virksomhed. Hvor velkomne maae disse uegennyttige Tilbud være os, og hvor glerne maae vi antage Ophøvelser og Raad af slige Mænd, der saa virksomt interesserede sig for Selskabets Hensigt, og have sagt det saa meget lærerigt, og som vel fortjener at lægges paa Hjerte, om Midlerne til at opnaae dets Maal.

f) Men hvorfra vil Selskabet faae de Penge, det

behøver for at kunne føie de fornødne Anstalter til at
 iværksætte sin Idee? — Nogle Forfattere af de ind-
 sendte Afhandlinger have ogsaa i denne Henseende givet
 Raad. Hr. Doktor Wegtrup, der har nævnet sig som
 Forfatter af den lærerige Afhandling med Motto: *serere
 arbores, quæ alteri seculo prosint*, *) troer at tor-
 de løve Selskabet en sikker aarlig Indtægt af 1000 Rdlr.
 af Fonden ad usus publicos, og ligesaameget af det
 Meyersenske Legat. — Den os ubekjendte Forfatter
 af den tydske meget ideerige Afhandling med Motto: *Was
 das Händlein nicht lernt, lernt der Hans nimmermehr*,
 regner paa Legater, og Overskud deels ved pia corpora,
 deels ved Laugene og Corporationer, og foreslaaer at for-
 høie Naalægget ved Dispensationer, s. Ex. naar nogen
 inden den i Lovene bestemte Tid ønskede at gifte sig, eller
 lægge Sorgen af; en Laanebanke, ogsaa i Nødsfald be-
 stemte offentlige Afgifter ic. At ikke alle disse Forslag ere
 af lige Anvendelighed og lige Værdie, behøver ikke at
 erindres.

*) Denne Afhandling er efter en offentlig Opfordring trykt.
 Den findes i Decemberhæftet 1799 af den danske Minerva.

Er Selskabet saa lykkeligt at faae ovennævnte agt: værdige Mænd til dets Repræsentanter; vil alt derved Sorgen for at tilfredsstille dets udvortes Fornødenheder meget formindskes, saafremt ellers dets tilkommende Virksomheds Slags kan berettigede det til Deeltagelse i de offentlige Spielskilder, der ere til at understøtte almeennyttige, men især alle vigtigere til Fædrelandets Vel sigtende Foretagender.

Men foruden dette tør Selskabet, naar det blot faaer Publikum overtydet deels om Vigtigheden, deels og om Siørligheden af dets Foretagende, uden Tvivl fra dette love sig en meget betydelig Understøttelse. Ja saasnart man kan see Selskabets Sag komme saavidt, at den Tvivl falder bort, om man og interesserer sig for meere end et tomt Projekt, vil vel ingen enkelt velhavende Indbygger i Kiøbenhavn nægte Selskabet sin Tiltrøedelse, og sit Fierdingaars Contingent af en Rigsdaler; især da denne Understøttelse er ganske frivillig, og strax igjen kan ophæves, saasnart man ikke seer noget værdigt Maal opnaaet derved.

For desnaarere at forsikre sig en saadan Deeltagelse og Understøttelse af sine Medborgere, paatager, saasnart

den foreslagne Committee er til, et Medlem deraf sig at udarbejde et Skrift, hvori deels Vigtigheden og Almeennyttigheden af Selskabets Formaal, deels og dets Muelighed ved tilstrækkelig Understøttelse, fremstilles paa en overtydende Maade. Saavel i dette Skrift, som i offentlige Blade indbyder man sine Medborgere til at tiltræde; ogsaa vil ethvert Selskabets Medlem søge at bidrage til dets Tilvæxt, ved at bekendtgjøre dets Formaal, hvor Leilighed gives.

Men ikke nok, at Selskabet ved en omstændelig og sandfærdig Foredstilling af de vigtige Fordeele, Udsøvelsen af dets Forehavender lover Gædeland og Menneſkehed, opmuntre sine Medborgere til Deeltagelse og Understøttelse; Dets Repræsentanter og Committerede maae og bevare det Publikums Tillid, og til den Ende ikke blot i hver Henseende gaae saaledes tilværks, at de erhverve sig alle Fornuftiges Bisald, men de maae og søge med Klogskab at forebygge, og med Værdighed tilintetgjøre alle af Egennytte og Dadlesyge frembragte ufordeelagtige Rygter og Vagvaskelser, som dette Foretagende, saavel som enhver anden værdig Anstalt, vil være udsat for. Dertil vil en offentlig Meddelelse af Alt, hvad Selskabets Agen-

ter foretage, være et ligesaa fornødent som sikkert Middel. Søgelig blive fra den Tidspunkt af, da Committeeen begynder sine Møder, i et periodisk Skrift, Tierding eller Halvaarsviis Forhandlingerne i Selskabet til Haandværksstandens Forædling i Danmark forelagte Publikum. Saalænge Committeeen vedbliver, med Alvor og Iver at antage sig det store Anliggende, den har at styre, kan Journalen hverken fattes Vemne eller Interesse. Alle af Selskabets Lemmer i og uden for Committeeen gjorde Forslag, det væsentlige Indhold af de derved foranledigede Raadslagninger, de af Committeeentagne Beslutninger med deres Grunde eller Udkast til de enkelte Foranstaltninger, der Tid efter anden skulle sættes i værk, tilligemed fuldstændige Efterretninger om de alt i Udførelse bragte Planers Fremme og Udfald meddeeles her ved. Da imidlertid ikke hvert Tierding eller Halvjaar lige mange Materialier vil være til Journalen, og Afhandling om moralske, politiske og andre Materier her ingen Optagelse finde, tør man ikke love noget bestemt Afsæt. Journalen kunde aabnes med en Fortælling om Selskabets Oprindelse og Stiftelse. Dets Medlemmers og Befordreers Navne bevares her.

Selskabets Secretair bliver tillige Redakteur af Journalen, og deels af mundtlige Forhandlinger efter Anvisning af den ved ham førte Protokol, deels af skriftlige Forestillinger, der efter deres Form ikke qualificere sig til offentlig Meddeelelse forsværdiger egne Udarbejdelser. Hvert Stykke af Journalen maae, inden det overgives til Trykken, meddeeles, Committeen, eller et Udvalg af den, til Giennemsyn og Prøvelse, og naar dette deri sandt betydelige Forandringer fornødne, med de herom giorte Forslag forelægges Repræsentanterne. Men naar disse have paa Kændt de opfaste Betænkeligheder og foreslaagne Forandringer erklære de ved deres Navns Underskrift, at Skriftet kan overgives til Trykken. Dette underskrevne Manuscript bliver i Selskabets Archiv; Secretairen besørger en Afskrift deraf til Trykken. — Sagttagelsen af disse Forsigtighedsregler skal ingenlunde være en tom og unyttig Formalitet; den synes os meget meere i Hensyn til den til at bestemme Trykkefrihedens Grændser, den 27 September 1799 udkomne Forordning at være nødvendig. I det Selskab frievilligt giver sin Journal, hvori jo mueligen et lovsfridigt Udtryk kunde indløbe, under sine Repræsentanters

Censur, forebygger det, at det sættes under sikkalt Tiltale; og at undgaae dette, er det for sit store Formaaals Skyld sig selv skyldigt.

Efter den Forestilling, vi have om vore Medborgeres Beredvillighed til at understøtte almeennyttige Anstalter, og som vi ved saa mange Leiligheder have fundet stadfæstet kunde vi ikke andet end med største Tillid haabe, at Selskabet ved en saadan Fremgangsmaade hastig maae vore til adskillige hundrede Medlemmer, og snart i enhver Henseende vil see sig tilstrækkelig understøttet til at udføre sin Hensigt paa en Maade, som i Fremtiden ikke blot for de danske Stater vil være af ubeskrivelig Nytte, men og for Menneskeheden overhoved vil have en meget vigtig Interesse.

I Tilfælde, hvor Selskabet enten ønske at foranstalte en nyttig til Varighed bestemt Indretning, eller opfordrer af Tidens Omstændigheder at gjøre et meget lovent Forsøg, torde det vel ikke befrygte, at det vilde fattes Understøttelse, naar det i sin Journal og nogle offentlige Blade aabnede en Subscription. Ikke blot mange bemidlede og velgørende Indbyggere i Byen Kiøbenhavn, men og mange formuende Personer udenfor samme, særdees-

les rige Godseiere, vilde ved saadan en Leilighed gierne bidrage til at fuldkomme en Anstalt, hvis velbædige Virkninger efterhaanden kunne udbrede sig over alle Stænder, og alle Rigets Deele. Dog forudsætte vi udtrykkelig her ved, at Publikum, naar det opfordres til Understøttelse, ikke skuffes ved skønne Ord, og bedrages ved glimrende Løfter. Det maae kunde overtøye sig, at det ved sine Bidrag fremmer et Foretagende, der er ligesaa ædelt i sine Hensigt, som det giver Haab om at blive rigt paa Belsig- nelse i sine Virkninger. Kun under denne Forudsætning er man berettiget til at vente Hielp af dem, der kunne hielpes, og behøver ikke at tage i Betænkning, for at naae denne Hielp, at anvende et Middel, der, hvorvel ikke uæ- delt, dog formedelst den hyppig deraf giorte Misbrug alt i lang Tiid ikke har været i noget godt Ord.

*

*

*

I disse simple Forslag troe vi at have viist Selskabet en Vej, det strax kan betræde, uden at opholdes af sin nærværende Mangel paa Virkesvorne, og uden at gøres vaklende i sine Beslutninger ved Mængden af de der med- deelte Forslag, der ikke vel vilde være at foreene. Vi ha-

ve angik det Selskabets Midler, hvorved det efter vor Overbeviisning ganske sikkert kan skaffe sig alle indvortes og udvortes Væner til at udføre sin Hensigt. Og derved haabe vi paa en med Selskabets nærværende Tary langt meere passende Maade at have opfyldt, hvad os er overdraget, end naar vi havde forelagt det mangehaande speculative Udkast, som det, forudsat og, det havde fundet sig bevæget til at bære disse med uindskrænket Bifald, dog i sin nuværende Forsatning ikke vilde være istand til at nytte. Vi have en saa levende Følelse af Bigtigheden af Selskabets Formaal, og ere saa inderlig overtydede om den yderste Nødvendighed af, ved et saa stort, og i den talrigeste Borgerclasses Interesse saa dybt indgribende, Foretagende, at vogte sig for alle eenfaldige Planer og overilede Operationer, at vi umuelig kunde drifte os til at forelægge Selskabet detaillerte Planer i den Tanke, at det ingen bedre kunde faae.

Saafermt Selskabet følger vore Forslag i deres Hoveddeele, vil det i Alr, hvad der i Fremtiden skal skee til at udføre dets Hensigt, gaae frem efter Planer, der grunde sig paa fuldstændige Kundskaber og rigtige Erfaringer.

Intet Middel, hvoraf noget lader sig haabe, vil blive umærket og uprøvet; men man vil ingen Forsøg vove, der, saafremt det ikke skulde have det ønskede, men vel endog det modsatte Udfald, vilde stadfæste det til vor Advarsel fremsatte Udsagn: Menneſkevennen bringer, naar han er vanheldig, Menneſkehedens Sag tilbage.

6.

Specielle Forſlag til nogle Foranſtaltninger,
der ere lette at ſeie.

Inden vi nedlægge Pennen, være det os tilladt, endnu at omtale nogle Foranſtaltninger, der uden nogen Vanſkelighed lade ſig udføre. I dette Hensyn anbefale vi den Committee, der bliver at oprette, dem til Opmærkſomhed og Prøvelse, da det vil være denne ønskeligt, ret ſnart at kunne give Beviis paa ſin Iver for det vigtige Anliggende, der ſkal betros den.

1) Man kunde foranſtalte technologiſke Forelæſninger for Haandværksmeſtere og Svendene. Ved

en hensigtspassende Indretning vilde disse kunde gøres ligesaa lærerige som tilstrækkende, og mange for Selskabets Hensigt gunstige Ideer derved vækkes. Ved at foreviise et nyelig opfundet eller betydelig forbedret Kunstprodukt, ved at forklare dets Deele, og disses Sammensætning, ved at udvikle dets Fuldkommenhed og Gavnlighed, og saa efter Omstændighederne ved at anmærke, hvorved Værket kunde gives en endnu højere Grad af Fuldkommenhed — ved saadanne Underviisninger vilde mangt til Opfindelse oplagt Hoved bringes til Bevidsthed om sit slumrende Talent, og Eftertankens Aand snart begynde at røre sig der, hvorhidtil en stelsøs Mechanismus havde faaet Hjem. Elige Forelæsninger behøvede ikke just at holdes ugentlig, men ikkun, naar en særdeles Anledning dertil var forhaanden; — Hver Lærd og hver Kunstner, der ikke ganske fattedes Gave til et tydeligt og behageligt Foredrag, kunde paa denne Maade gøre sig fortient af sine Medborgere. Forelæsningsens Gienstand, saavel som Tiden og Stedet, den skulde holdes, kunde i Kjøbenhavns Adressavis forud bekjendtgøres, og for at forebygge et alt for stort Tilfød af Mennesker, Gædler uddeles. De til Selskabet hørende Haandværkere maatte hertil have

Forret; var Antallet af dem, der vilde hivaane en saadan Forelæsning for stort efter Rummet, den holdtes paa, kunde samme Forelæsning gientages flere Dage.

Ogsaa sammenhængende technologiske Forelæsninger vilde uden Tvivl være adskillige Haandværkere velkomne, naar blot derved bestandig toges Hensyn paa det praktiske, og dem overalt blev givet en saadan Indretning, at deres Nytte ikke blot maatte paaataes af Læreren, men og kunde føles af den eftertænkende Tilhører. Det bedste Behov for slige technologiske Forelæsninger vilde maaske være en med flojt Valg foredraget Haandværkerens, Kunsternes og Opfindelsernes Historie. (Nogle hidhørende Anmærkninger finder man i Prof. Wilkams Priissskrift S. 28, 29 i den danske Overs.

2) Til at fremme Sædeligheden og en bedre Behandling af deres Undergivne — til at frembringe mere Receptivitet for en større Grad af Dannelse overhoved, vilde et andet Slags Forelæsninger for Haandværksmestere og Evende uden Tvivl virke meget godt; vi meene Forelæsninger af anthropologisk, moralsk og pædagogisk Indhold. Søgte man at gjøre hver i disse forestilt Sandhed, saa meget muligt, beskuelig ved Exempler af Histo-

rien og det daglige Liv, vilde de tillige bleve en behagelig
 Lidsfordriv. De maatte ikke være i den høitidelige
 Prædikebane, men maatte holdes snarere i det friere Om-
 gangssprog, og ligesaameget ved en lys og grundig Frem-
 stilling søge at overtyde Forstanden, som ved en blid Vær-
 me at røre Hjertet.

3) Ved de forskjellige Forslag, Forfatterne af Priis-
 afhandlingerne have gjort til at oprette et praktisk Haand-
 værksinstitut, er næsten bestandig forudsat, at Selskabet
 befandt sig i Besiddelse af en Formue, der var stor nok til
 strax for adskillige Drenge at foranstalte en udmærket god
 Underviisning i alle det, der til fuldkommen at lære et
 Haandværk er fornødent. — De, som ved et practisk
 Institut til unge Haandværkere Dannelse tænkte sig et
 Slags Opdragelsesanstalt, eller et Sted, hvor sam-
 lige Lærlinge skulde foreenebde lære, og øves og undervises
 i allehaande Haandværker, Kunster, og Videnskaber, sy-
 nes ikke noksom at have betænkt, med hvilke uhyre Bes-
 køftninger og uovervindelige Vanskeligheder Oprettelsen og
 Vedligeholdelsen af et saadant Institut vilde være forbun-
 det, og hvor indskrænket dog dets Virksomhed vilde være.
 Adskillige have erkjendt dette med os; men derimod for

det meeste antaget, at Lærlingene ved Haandværkerne paa Selskabets Beforsning maatte dannes i dueilige Meesters Værksteder. — Da Selskabet for nærværende Tid endnu intet Middel har i Hænde, til at lade ganske trængende unge Mennesker paa dets Beforsning lære en Profession, og da Forbindelsen med de raar og usædelige Mennesker, man endnu træffer paa de allerfleeste Værksteder, vil tilbageholde alle Ynglinge af de meere dannede Stænder fra at lære et Haandværk, saalænge der ingen Leilighed uden for det sædvanlige Værksted gives; saa underskæftede vi den tilkommende Haandværkscommittees Forsøelse følgende Forslag, hvis Udførelse ikke synes underkastet nogen af de Vanskeligheder, vi have anført, og som maaskee derfor kunde findes skikket til, at gjøre Begyndelsen med til at virke for unge Haandværkeres practiske Dannelse.

a) Committeeen foreslæaer adskillige, saavel for deres Character, som for deres Indsigter og Duelighed i Publico, agtede Haandværkere, at anlægge practiske Instituter, under Ledning og Opsyn af dertil bestemte Medlemmer af Committeeen.

b) Hver Professionist, der aabner et saadant Institut, maade til de ham af Selskabet betroede Lærlinge ha-

ve et eget Værksted, eller en særskilt Arbejdsplads. Og: saa gøres det ham til Pligt, at han til den Underviisning, Lærlingene skal gives, vælger sig saadanne Medhjelpere, som Committeeen i enhver Henseende finder Jøse at være tilfreds med.

c) Naar Forældre og Formyndere ville overgive deres Børn og Myndlinge til et saadant Institut, vendede sig herom til Committeeens Formand. Committeeen contraherer med de Mestere, der ere befundne dygtige til at bestyre en saadan Anstalt, og besørger derpaa ved sine Medlemmer det omhyggeligste Opsyn, mueligt er, ikke blot over enhver Selskabet betroede Lærlings Gliid og Fremgang, men og over hans Sæder.

d) Den Priis, for hvilken de Unge lære det af dem valgte Haandværk, maae saaledes sættes, at Mesteren ved den Sum, han faaer af sine samtlige Lærlinge, finder sig fuldkommen tilfredsstillet for sin anvendte Tiid og Umasse, ogsaa med Hensyn til Værkstedet han maae holde, samt Materialier, Værktøi, Ild og Lys o. s. v.

e) Paa det den Sum, der for hver enkelt Lærling skal erlægges, ikke skal blive for stor, maae paa een gang saamange Lærlinge optages i et Institut, som deri, uden

Skade for hver Enkelt, paa eengang kunne nyde Under-
viisning.

f) En Mester, der ved Flid og Iver erhverver sit
Institut en udmærket Celebritet, maae ikke foreskrives alt
for snævre, maaſkee ſlet ingen Grændſer i dets Udvidelſe.
Den der har den Gave nſiagtigen at overſee et ſtort
Heelt, ogſaa i dets mindſte Deele, han vil i Forening med
dygtige Medhjelpere langt bedre ſtyre et meget talrigt In-
ſtitut, end mange andre et ulige mindre. Midlertid kun-
de det findes nyttigt og nødvendigt, ved en ſaadan Udvel-
ſe af et Institut at fordobble Opſynet.

g) Maaſkee bliver det at antage ſom Regel, at de
Selskabet betroede Lærlinge, foruden den Summa, der
tilkommer Læremesteren, ogſaa yde et beſtemt Bidrag
til en Fond, hvoraf Inſtituternes Opſynsmænd kunne
nyde et aarligt Honorarium.

h) Contracterne kunne i Henſeende til Lærepengene
være forſkiellige, efter Beſkaffenheden af de Omſtændig-
heder, ſom derved blive at tage i Betragtning. Der kan
enten for Halv- eller Heele-Aar beſtemmes en vis Lærepris,
eller og ſaſtættes en Summa, ſom førſt efter at Lærlin-

gen har udlært nogle eller alle til Haandværket hørende Færdigheder, er paa eengang at erlægge.

i) Naar de Unges Formues Omstændigheder ikke tillade at betale den heele Summe, den, der opretter et saadant Institut, fordrer for enhver af sine Lærlinge; kan for de manglende Penge udvirkes ham en Godtgjørelse ved, at Lærlingen maae forpligte sig til, endnu efter at han er blevet en duel:g Arbejder, at blive en bestemt Tiid hos sin Læremester, for at anvende sin erhvervede Duelighed til hans Bedste.

f) Ved en saadan Indretning af praktiske Haandværksinstituter kunde de i Kiøbenhavn værende Forældre og Formyndere selv opdrage deres Børn og Myndlinge i deres Huuse; kun at disse have at rette sig efter de Love og disciplinariske Anordninger, der for slige Læreinstituter blive at affatte.

l) Naar udenbyes Forældre og Formyndere vilde sende deres Børn eller Myndlinger til Kiøbenhavn, at tage Deel i et practisk Haandværksinstitut, og herom i Forveien henvende dem til Committeeens Formand, sørger denne for, at slige Unge optages i et godt Huus, og der behandles som Lemmer af Familien.

Vi overgive Selskabet disse vore Tanker og Forslag med det inderligste Ønske, at dets store ædle Formaal hos dets Medborgere maae finde den varme Deeltagelse, og den ivrige Understøttelse, det er saa værdigt til, da see vi med Begyndelsen af det kommende Aarhundrede i vort elskede Fædreland en Anstalt opblømsre, der lover Danmarks Sønner, og deres sildere Efterlægge de skønneste Frugter. Skrevet ved Slutningen af 18de Aarhundrede.

Christiani.

Andr. Gamborg.

Bærens.

Pro Memoria.

Jeg Gaar blev mig tilfjillet de af Committeeens Pluralitet udkastede Grundlinier til en Plan til Haandværksstandens Forædling i Danmark. Som et Anhang til denne Afhandling, der røber philosophiske Aand og udbredte Kundskaber, har jeg affattet følgende korte Udkast til Grundlinier for et, efter min For- meening, strax iværksætteligt Institut, til unge Haandværkers Dannelselse i Kiøbenhavn:

1. Selskabet til unge Haandværkeres Dannelse, opretter Opdragelses- og Lærer-Instituter, eller Anstalter for unge Haandværkere i Kiøbenhavn, i Begyndelsen i et eller flere enkelte Haandværker, og hos en eller flere Haandværks-Lærere, saavidt Selskabets Kræfter og Elevernes Antal tillade det, men ligesom disse tiltage, da flere.

2. I disse Instituter oplæres Eleven

a) I den praktiske Deel af det Haandværk, hvortil han anbringes.

b) I de theoretiske Deele af sit Haandværk, og de dertil brugende Redskaber.

c) I Beskaffenheden og Forskielligheden af de dertil brugende Materialier.

d) Eleven øves desuden i Skrivning, Regning og Tegning, anvendte paa den Stilling, han som Haandværker bliver sat i; og

e) Sørges der for Elevens saavel moralske som fysiske og intellectuelle Dannelse.

3. Selskabet udreder alle de til Institutets nødvendige Fremme medgaaende Omkostninger.

4. Selskabet forestaaer Institutet ved af dets Medlemmer valgte sagkyndige Bestyrere og Lærere.

5. De sagkyndige Bestyrere

- a) have Over-Opsynet over Institutet.
 - b) de meddeele Lærerne Forholdsregler, og foreskrive Læremaaden.
 - c) de vaage over at Eleverne dannes til gode Mennesker, og at deres Forstand dyrkes; De sørge for god Ordens Vedligeholdelse i Institutet.
 - d) De bestemme og fordeele Læretimerne.
 - e) De antage og afskedige Lærerne.
 - f) De bestemme i Forening med Selskabets øvrige Forstandere, Lønninger for Lærere.
 - g) De oprette, paa Selskabets Vegne, Contrakter med alle Vedkommende.
 - h) De bestemme, om en Eleve kan antages i Institutet, saavel i Hensyn til hans Alder og Kræfter, som i Hensyn til hans Forfundskaaber.
 - i) De bestemme Gradationen i Henseende til Retstetter, Dietsesser eller andre Tvangsmidler, som skulle finde Sted i Institutet.
 - k) De afvise fra Institutet de Elever, som findes usiktede for Institutet, i een eller anden Henseende.
6. Institutets Lærere ere,

- a) I de praktiske Deele af Haandværker,
- b) I de theoretiske Deele, samt i Materialernes Beskaffenhed og Forskiellighederne.

7. Samtlige Institutets Lærere skulle hver for sig i deres Underviisningstimer have vedbørlig Opsyn over Eleverne.

8. Lærerne i de praktiske Deele af Haandværker

- a) give Underviisning i samme paa deres Værksteder, forsyne der Eleverne med de fornødne Redskaber og Materialier, samt med Lysning og Varme, med videre Haandværker tilhørende, imod for hver Eleve at erholde en accorderet Betaling, og desuden Arbeidet, som forfærdiges af Eleverne.

b) Eleverne maae ikke blandes med andre Haandværkssvende eller Dreng, de maae ikke bruges til Bud: Vreender, eller anden personlig Tjeneste, men Underviisningstimerne maae eene og alleene anvendes hertil.

c) De maae ikke ved andre end ved dem selv give Eleverne Underviisning, med mindre de sagkyndige Bestyrere dertil give sit udtrykkelige Samtykke.

b) De maae ei heller have nogen dem underordnet Eleve til Huuse eller Kost, uden de Sagkyndige Bestyrere tillade det.

9. De øvrige Institutets Lærere erholde Betaling for hver Time, de meddeele Underviisning i Institutet.

10. Eleverne skulde forinden de antages i Institutet, aflægge Prøve paa, at de have gode Forkundskaber i Regning, Skrivning og Tegning.

11. For hver Eleve betales noget Bist maanedlig, eller kvartaliter, stedsf. forud.

12. Eleverne bekoste selv deres Klædemon, Kost, fornødne Bøger og Skriv. Materialier.

13. Paa visse Tiider om Aaret holdes offentlig Examen i Institutet.

14. De dueligste og sædeligste Elever tildeeles aarlig af Selskabet udsatte Præmier.

15. Offentlig Regnskab aflægges for Institutets Fremvært med videre.

I forestaaende Udkast har jeg intet berørt om Underviisning i flere for en Haandværker nødvendige Kundskaber, saasom Historie, Geographie og Landets Love med videre. Jeg har troet, at fordi man ikke kunde naae det

Bedre, skulde man dog ikke forkaste det mindre Gode. Jeg har formeent: at et nyttigt Værk maae paalægges virksom Haand, og at Tiden og Omstændigheden vilde nok fuldkommengigre en ringe Begyndelse. Om jeg kun tænker mig Underviisning for 6, 8 til 10 Elever i en Aar af Aar, saa vil dog, naar Tallet af disse Elever stedse er det samme, det eene Aar i det andet, der blandt de, desværre! nu meget raare og vilde Haandværkere blande sig, et skøndt lidet, dog virkende Antal af sædelige og kyndige Haandværkere, og disse frembringe en blidere Tone blandt den udyrkedede Mængde, thi disse vilde blues ved deres Ukyndighed og Naahed, og foragte de ved Tidens Velde hævede Skraaer og Bedtægter, der have kastet Haandværkerne i Danmark under Udlændingernes barbariske Jernsepter.

Danmarks Haandværkere vilde da ikke vanære sig ved Kryben, Tiggerie, ved anarkiske Grundfætninger, ved Kroesegning og andre Sædelighed fordærvende Samqvem, ved vild Skraalen, Slagsmaal, Euvir og Spil, samt ryggeløs Udsærd. Helt forvandlede Klasse af Borgere, vilde da, næst Agerdyrkerne, staae i Gavnligheds Rangorden; — men naar Selskabet sætter Betænkkeligheder tilside, naar det blot indskrænker sig til det

Lidet og det Enkelte i sin Begyndelse, og med Nidkærhed og Iver fortsætter sit almeennyttige Formaal, da vil dets Fremvegt stige til Held, thi hvo veed ikke, at den kyndige og retskafne Haandværker er en uafhængig Mand, som andre trænge meere til, end han til dem, og hvo vilde ikke, naar Haandværksstanden tilvinder sig Agtelse ved Kundskaber, Dærlighed og Moralitet, snarere anbringe sine Sønner i denne end i Embeds-Standen? Jeg for min Deel erklærer herved, at jeg ikke et Dieblis skal betænke mig paa at ansætte tvende af mine Sønner i Selskabets Institut, naar deres Aar gjøre dem bequemme dertil, og Selskabet sørger for at dem bibringes Moralitet og Kundskab.

— Med Glæde betaler jeg da til Institutet, ikke alleene saa stort et aarligt Bidrag for enhver af dem, som erlægges i andre Stadens Opdragelses- og videnskabelige Instituter, men endog om det udfordres, et end større Bidrag. Til Slutning anmærker jeg: at naar Selskabets Tilstand kan taale det, formeener jeg, at vel opdragne og talentrige Børn, der af Mangel paa Gygne til at udrede Bidraget, ikke desdaarsag kunne antages i Institutet, burde forundes Plads deri, uden Betaling.

Kjøbenhavn, den 29de Decembr. 1800.

Til Hr. Høspræst Christiani ic.

Horn.

*

*

*

Saa vidt jeg har kundet bemærke ved engang at have hørt den af Committeeens Pluralitet antagne Plan oplæse, forekommer den mig meget god, vel udtænkt, skønt ordnet, og fortreffelig forfattet. Dog synes mig, at jeg ikke kan tiltræde den i det heele, da der er nogle Forslag, jeg ikke bifalder. Derimod er jeg eenig med Herr Assessor Horn i Hoved-Ideerne af hans ovenstaaende Udkast. Ligesom jeg og troer, at det fra Begyndelsen af var Selskabets Hensigt, at Folk af Middelstanden kunde faae Leilighed til at lade deres Børn lære en eller anden gavnlig Profession. Men derfor ansees dog ikke Pluralitetens Plan for overflødig; thi man kan jo gierne begynde med smaa Prøver, og endda søge at organisere noget stort, noget fuldkomment. Kjøbenhavn d. 13 Januarii, 1801.

J. S c h n e l l.

T i l l æ g

til

Grundlinier til en Plan

for

Haandværksstandens Forædling

i Danmark.

Uddragne og oversatte fra den tydske Udgave

af

J. Thomsen,

Lærer i Mathematik og Handelen i Hofpræst
Christianis Institut.

Kjøbenhavn, 1801.

Beløstet af Selskabet for Haandværksstandens Forædling

Trykt hos E. M. Cohen.

Som Menneske, som dansk Borger, som Medlem af det Selskab, hvis Bestræbelser gaae ud paa Haandværkstandens Forædling i Danmark, har jeg en tredobbelt Interesse ved Selskabets Njemeed. Hvad skulde vel berettige mig til den fornærmende Tanke, at danske Borgere intet Anske nærede til Njemeedets Fremme? Har ikke Danmark netop i denne Tid givet de umiskjendeligste Prover paa Opoffrelser for at befordre Medborgeres Lykke? Skulde der vel behøves mere, end netop at henvende deres Opmærksomhed paa denne Gjenstand, for at vække Interesse for den? De paafølgende frigerste Tildragelser have saa ganske fortrængt enhver med sig ubeslægtet Idee, at det aldeles ikke bør nedslaae Menneskevennen, at Planens Bekjendtgjørelse ej har gjort saa stor Sensation i Publikum, som man af Danmarks varme Deeltagelse

i andre menneskekjærlige Indretninger havde Grund til at haabe. Ideens Vigtighed for Industriens Fremme og dens Udførelses Muelighed ligge saa tydelig udviklede i den ædle Forfatters Plan, at jeg derom ej har et Ord at sige. Nu da Fredens blide Genius igjen synes at ville skænke sin Yndling, Danien, sin hulde Beskyttelse, har jeg troet, at Oversættelsen af disse saa Blade maatte interessere de danske Læsere, da de heraf see Planens Antagelse, der kan ansees som det første Skridt til Selskabets Virksomhed, maaskee ogsaa finde een eller anden Tvivl i Henseende til Udførelsen besvaret, som ved Planens Gjennemlæsning faldt dem ind. Historisk maa jeg blot tilføje, at den i Planen foreslagne Representation virkelig har modtaget Selskabets Valg, og hvad kan der ikke ventes af et Selskab, der, bestyret af Mænd som Schimmelman, Moltke, D. Malling, Hauch, sikkert tør gjøre sig Haab om talrige Medborgeres Understøttelse.

Institutet paa Vesterbro den 27 Juni.

Oversætteren.

Til

Hans Kongelige Højhed,

Kronprinds Frederik.

Naadigste Kronprinds!

Saa ubetydelige, i Henseende til Skribent-Tjeneste, disse Blade end ere, som jeg hermed overleverer Deres Kongelige Højhed, saa interessant er den Idee, der udgjør Gjenstanden for deres Indhold. En lykkelig Udførelse heraf kunde forskaffe den danske Stat en umaalelig Tilvæxt i indvortes Fuldkommenhed og udvortes Velstand. Fra denne Forestilling er det Ønske uadskilleligt, at dens Realisering ej blot maa have glædet mig som et yndigt Drømmebillede, Vel tog en saadan Befymring af i samme Forhold, som det blev mig meer og meer indlysende, at der, til at overvinde alle modstræbende Vanskeligheder, intet

udfordres uden en almeennyttig og vedholdende Iver,
der viser sig kold og betænksum i Valget af de For-
holdsregler, der skal tages, varm og kraftfuld i deres
Anvendelse. Men hvad kan sikkrere opvække og viffere
vedligeholde denne ædle og virksomme Iver, hvad
kan aabne skjønnere Udsigter for Opnaaelsen af det
store her fremstillede Njemmed, end naar Deres
Kongelige Højhed værdiger det Deres Beslyt-
telse og Deres Understøttelse? Og at gjøre Dem
tilbøjelig dertil, behøves der intet mere, end at lede
Deres vidt omfattende Blik ogsaa paa denne Gjen-
stand. At jeg herved gjør det, kan jeg ikke ansee
for et vovsomt Skridt; thi det var, efter min Hø-
relse, at miskjende Dem, og ligesaa uretsfærdig som
uraknemmelig at indskrænke den Roes, der offres
Deres lykkelige Bestræbelser for Daniens Vel ligesaa
rigelig af den upartiske Udlænding som af den for-
domsfrie Fædrelandsven.

Den æble Mand øser ingen Røring for sin Tilfredshed af egennyttige Emigrerers Lovtaler. Hans Maal er Fuldkommenhed i Kraft og Handling; og hvo der vil indbilde ham, at Opnaaelsen af dette Njemeed allerede har lykket sig ham, fornærmer hans Forstand, og gjør sig ganske uærdig til hans Tiltro. Men deres oprigtige Hejagtelse, der uden personlige Hensigter rose sand Fortjeneste af Fædreland og Menneskehed, hos hvem de finde den, er en Tribut, som ogsaa kan give den gode Tyrste Opmuntring og Styrke paa den høje Bane, han har at vandre. Denne Tribut frembærer jeg ogsaa Dem, naadigste Kronprinds! i det jeg, ved at overlevere følgende Ark, ytrer det tillidsfuldeste Haab, at De vil optage det Njemeed, jeg her har udviklet, og ved nogle i mine Dine tjenlige Forslag søgt at befordre, blandt de Gjenstande, de skænke Deres Opmærksomhed og Omsorg, og ved dets kraftige Understøt-

telse erhverve Dem nye Fortjenester af Danmarks
Borgere og deres tilbidsste Efterkommere.

Med den inderlige og sande Erbedighed, som
ganske fortrinligen tilkommer den vise, menneskekjærlige
og virksomme Regent, til hvis Tanke og Handle
maade Forsynet bandt Folkenes Vel, er jeg

Deres Kongelige Højheds

Bed Kjøbenhavn den

11 Marts 1801.

underdanigste

C. J. R. Christiani.

Selskabet for unge Haandværkeres Dannelse i Kjøbenhavn havde tilkjendt en Afhandling af Hr. Professor Willaume den Præmie, som var bestemt for den meest tilfredsstillende Besvarelse af dets udsatte Spørgsmaal. Nu overdrog det til de Hrr. Professor Gamborg, Assessorerne i Hof- og Stadsretten Horn og Bårens, v. Schnell og mig den fælles Udarbejdelse af en Plan, som kunde lede dets videre Bestræbelser. De nævnte Herrer, der allerede længe besad det herværende, tildeels ogsaa det fremmede Publikums Agtelse, antog, saavel som jeg, Selskabets ærefulde Andragende. I Følge heraf traadte vi ufortøvet tilsammen, for fælles at overlægge Selskabets Nøjeed og den Maade, det kunde udføres paa. Snart bleve vi enige i, at tre Puncter først maatte bringes i Rigtighed, førend vi nogenledes

kunde haabe, paa en til Selskabets Ønsker svarende Maade, at fuldende den os anbetroede Forretning.

Før st syntes det os nødvendigt at vide, om Selskabet kun ønskede at opskaffe Lejlighed til fuldkomnere at lære visse Haandværk og Kunst, uden derved at tage Hensyn til den almindelige Forstandsdannelse og moralske Forædling hos Haandværkstanden; eller om det ogsaa vilde gjøre disse Ting til Viemeed og Gjenstand for sine Bestræbelser. — Selskabet erklærede sig for det sidste.

Fremdeles troede vi, at maatte være enige med Selskabet deri, at det ej kunde være det om at gjøre at indrette et Institut, i dette Ord's snævrere Mening, men at dets Hensigt ved andre, i Udførelsen langt lettere, Foranstaltninger maatte kunne opnaaes i en videre Omfang end ved et egentlig Opdragelsesinstitut for Haandværkere. — Selskabet bifaldt vore i den Henseende gjorte Forslag. (Man finder disse, noget afkortede, i Planens 6te Afsnit S. 53 til 57.)

Endelig gjorde vi Selskabet opmærksomt paa de Hindringer, som Laugbæsenets dengang endnu be-

staaende tvangfulde Indretning maatte sætte mod enhver fornuftig Plans Udførelse, og opfordrede det til at forsøge paa, igjennem det kongelige danske Cancellie at udvirke en Lov, i Følge hvilken det i Fremtiden maatte være enhver ung Haandværker tilladt, saasnart han ved en streng og upartist Prøve havde vlist sig som en i sit Fag fuldkommen dygtig Mand, uden Indskrænkning og Forbeholdenhed at nyde alle de Rettigheder, som hidindtil kun kunde vorde den laugsommæssig dannede Haandværker til Deel. Selskabets Direction vendte sig i Henseende til denne Punct til General-Procureuren, Hr. Conferentsraad Colbiørnsen, som allerede i mange Aar har gjort Haandværkstandens Forædling til Gjenstand for sine Bestræbelser, og fik af ham den forønskede Efterretning, at en kongelig Forordning, som om en seie Tid kunde ventes, vilde have den Hindring, som fra Laugsvæsenets Side kunde sættes imod Selskabets Bestræbelser. Denne Forordning udkom og begunstigede Selskabets Njemeed paa en Maade, som i denne Henseende intet lod det tilovers at ønske.

Nu blev den til Planens Forfærdigelse udvalgte
 Committee, af Selskabets Direction opfordret til at haste
 med det paatagne Arbejde. Denne Opfordring skeede i
 forrige Sommer paa en Tid, da ikke alle Committerte
 vare samlede i Kjøbenhavn. I det derpaa følgende
 Efteraar og i de første Maaneder af Vinteren saae de
 fleste Medlemmer i Committee sig saaledes overlæssede
 med andre Forretninger, at de ingen Tid kunde faae
 tilovers til at fremme Selskabets Anliggender. For at
 der dog under disse Omstændigheder kunde skee noget,
 paatog jeg mig at ordne mine Tanker om den os fore-
 lagte Gjenstand. Planen blev fuldbendt med Enden af
 forrige Aar, og deels forelæst for de forhen nævnte
 Herrer, deels overleveret dem til egen Gjennem-
 læsning. Hr. Professor Gamborg og Hr. Assessor
 Wårenz gave ved deres Navns Underskrift deres Bi-
 fald tilkjende. Hr. Assessor Horn og Hr. v. Schnell
 aføegte i nogle Punkter fra Forfatterens Mening, og
 ledsagede derfor den, til Selskabet paa Dansk indle-
 rede, Plan med deres Anmærkninger. Strax derefter
 blev Selskabet indbudet til en Forsamling, hvori det

ved Enstemmighed erklærede, at det ganske vedkjendte sig
 det i Planen sig tillagte Njemeed i dets hele Omfang.
 Efter denne Erklæring kaldte det sig ikke længere Sel-
 skabet for unge Haandværkeres Dannelse,
 men Selskabet for Haandværkstandens For-
 ædling i Danmark. I en anden Forsamling blev
 der voteret paa det første Forslag til at realisere Sel-
 skabets Njemeed, og dette antaget med en meget over-
 vejende Stemmefleerhed. Herved er altsaa bleven be-
 sluttet, at Selskabet vil organisere sig efter den med-
 deelte Plans Forslag.

De indsigtsfulde Mænd, som have søgt at gjøre
 sig fortjente af Selskabet, ved at indsende deres læres-
 rige tydske Afhandlinger, troede jeg i en vis Henseende
 at skyldte Meddelelsen af den antagne Plan i sin første
 uforandrede Skikkelse. Vidste jeg deres Navne og Boes-
 pæl: saa vilde jeg have tilladt mig at sende enhver af
 dem et Exemplar, og derved at bede dem om deres
 videre Deeltagelse i dette Anliggende.

Uden Tvivl aabner denne Plan enhver Menneſkeven
 en behagelig Udsigt. Kun synes mange maaskee, at

det Foretagende, at bearbejde den Mark,³ som her ligger udstrakt for vore Øjne, er forbundet med alt for mange Vanskeligheder, til at de tør love sig en betydelig Nytte af deres Bestræbelser i den Henseende. Hvo der troer det, ham maa jeg bede, upartist at prøve Forslagene til det her fremstillede Niemeeds Opnaaelse, førend han ved Meddelelsen af een eller anden Betænkelighed svækker det Mod og den Iver, hvoraf man maa være besjelet, for at udføre noget Stort.

Der gives kun alt for mange Læsere, som enten af Mangel paa en øvet Tænkraft, eller af Træghed, eller ogsaa af Partiskhed for forudsattede Meninger, deels ej rigtigheden fatte Meningen af hvad de læse, deels ingen fuldstændig Forestilling faae om det, de have læst. Naar nu saadanne Læsere, uagtet den meest afgjorte Incompetents, ikke desto mindre tiltage sig at ville lede Publikums Stemme: saa kunne de, i hvor grundløse og urimelige deres Raisonnements endog maatte være, alligevel betydeligen skade en god Sag. — Mange Mennesker bekymre sig slet ikke om det, der ligger uden for Grænserne af den umiddelbar sandfærdige Nydelse og

Tilfredsstillelsen af egenlyttige Hensigter. Iblandt dem, som ogsaa synes at henvende nogen Opmærksomhed paa højere Gjenstande, er Classen af dem, der selv tænke og prøve, endnu bestandig lidt talrig; de fleste lade sig i deres Meninger, i deres Roes og Dadel, i deres Bestræbelser for eller imod en Ting, bestemme ved Andres Domme. — Hvor advarende er denne Menneskehedens Tilstand for dem, som blot ved ubesindige Domme formaae at opholde og vanskeliggjøre virksomme Midlers Anvendelse til dens Forbedring, og Nytten af adle dertil sigtende Bestræbelser!

Naar det vigtige Anliggende, som afhandles i disse Blade, vedbørlig overvejes og prøves af ret mange indsigtfulde og gode Mennesker: saa kan det umuelig mangle Deeltagelse og Understøttelse. Men maa ske gives der til dets Fremme flere Midler, som denne Plan ikke vilde føre til at bruge. I denne Henseende maa enhver Underretning være Selskabet meget velkommen; og jeg opfordrer derfor herved alle dette lille Skrifts forstandige og sagkyndige Læsere, at skænke dets Nøiemed nogen Opmærksomhed, og ved at meddele deres Dom,

deres Underviisning og Raad herover, at bidrage til dets Fremme.

Iblandt de Medlemmer af Selskabet, som havde forsamlet sig for at votere om Planens Antagelse, vare der nogle, som ej gave den sit Bisald i alle Punkter. Jeg vil anføre enhver Betænkelse, som jeg hørte yttre af En eller Anden, og med saa Dd tilføje min Meening derom. Derved haaber jeg at give Aaledning til en anden nøjere Prøve af Planens Hovedidee, maaskee ogsaa bringe de fra hinanden afvigende Forestillinger nærmere sammen.

Første Betænkelse. „Det i Planen anmeldte Niemed for Selskabet omfatter langt mere, end hvad det ved sin første Sammentrædelse havde foretaget sig at virke.”

Det er sandt; imidlertid havde jo Selskabet allerede, da Comiteen for i Vejen forespurgte sig, erklæret sig for Udvidelsen af dets i Begyndelsen indskrænkede Niemed.

Derfor dette Njemeed nu, da Selskabet kunde oversee det tydeligere i sin heele Omfang, forekom det som alt for omfattende, og dets Realisering som alt for vanskelig: saa kunde det, det forstaaer sig, ogsaa endnu erklære, at det ej vedkjendte sig det, i det foreliggende Udkast sig tillagte, Njemeed som sit. I dette Tilfælde var da den overleverte Plan aabenbar ikke skreven for det, men maaskee for et andet Selskab, som da først skulde constitueres. Men det tilstedeværende Selskab erklærede paa ny og det eenstemmigen, Haandværkstandens Forædling i Danmark for sit sande Njemeed; hvorved da den her omtalte Betænkelse fuldkommen blev hævet.

Anden Betænkelse. „Skulde det ej være bedre, at begynde med noget Lidet, end saa strax at arbejde til at realisere en saa meget omfattende Idee?”

Vilde man sige, at det var bedre, at bringe noget Lidet Godt til Virkelighed, end at gjøre store vidt omfattende Planer, og til Slutning dog intet at udrette: saa sagde man vist nok en uimodsigelig Sandhed. Men

hvortil denne Mneensætning? — Af et Selskab, der
 opfordrer to Nationers Lærere til Besvarelsen af et
 Prissspørgsmaal, og siden udvælger en Committee, som
 skal foretegne dets tilkommende Operationer en sikker og
 planmæssig Gang, tør man vente, at dets Hensigt gaaer
 ud paa noget Stort, og at det ej vil lade sit store Njer-
 meed fare, saalænge ej ganske uovervindelige Hindringer
 sætte sig imod dets Udførelse. I dette Tilfælde, som
 dog her aldeles ikke har Sted, maatte det være nødt til
 at gaae tilbage fra det Større til det Mindre. — „Men,
 uden at indskrænke det ideallste Njermeed, vilde man kun,
 foruden sin Bestræbelse at bringe det i Udførelse, begynde
 det i det Smaa, og saa lidt efter lidt stride frem til det
 det Større.” — Skulde dermed ikke siges andet, end at
 ikke alt, hvad der i Følge Planen kunde foretages, paa
 eengang skulde sættes i Værk, saa veed jeg ej, hvorfor
 man sagde dette. Ved alle Foretagender maa naturlig-
 viis en Fremgang fra det Mindre til det Større have
 Sted, og for fra hiint at komme til dette, maa der være
 en Følge i de enkelte Bestræbelser. En saadan Følge er efter
 min Mening i Planen angivet med tilstrækkelig Tydelighed.

Omstændeligen vides, deri, hvorledes Selskabet fremfor alt ved en hensigtsmæssig Organisation maa forberede sin tilkommende Virksomhed, og forskaffe sig de fornødne indvortes og udvortes Kræfter, for i Forhold dertil først at virke noget, derpaa mere, og saa lidt efter lidt altid komme nærmere til sit store Maal. — „Men, meente nogle, man kunde jo uopholdelig gjøre Begyndelsen med at oprette nogle Opdragelses- og Underviisningsanstalter for unge Haandværkere i Kjøbenhavn, og siden forsøge og bringe dem til større Guldkommenhed, eftersom Tid og Omstændigheder vilde tillade det.” — Denne Mening lader sig ej forene med de Grundsætninger, som Planens Forfatter uophørlig havde for Øinene; thi efter disse skal man paa det omhyggeligste vogte sig for at gjøre noget overilet, ej tilstrækkelig forberedet Skridt, ligemeget hvilket. Men kun da kan man være sikker derfor, naar man fra Begyndelsen af gaaer planmæssigen til Værk, og selgeligen ej sætter et enkelt Hjul af Maskinen i Gang, førend man er istand til med mueligst Nøjagtighed at bestemme dets Virknings Forhold til det Hele. I selve Afhand-

lingen troer jeg selv at have sagt det Bigtigste, hvad der lader sig sige mod hiin Mening. Derfor afholder jeg jeg mig her fra alle videre Oplysninger, for ej at trætte ved Gjentagelser. Man opfylde det Side 5 yttrede Luste; man prøve Indholdet af andet Udsnit over de fornødne Egenskaber ved den forlangte Plan; man bedømme derefter det Hele og dets enkelte Forslag; saa vil man betragte Tvistsens Gjenstande i det mindste fra een Synspunkt med Forfatteren, og maaſtee behøves kun dette, for i Hovedsagen fuldkommen at eenes med ham over den her berørte og enhver anden stridig Punkt.

Tredie Betænkelighed. Udførelsen af det, i Planen Selskabet tillagte, Maaſted udfordrer uhyre Summer.

Planens Forfatter antager ligefrem og bringer det ofte i Erindring, at Selskabet ingen Formue har til at realisere store Planer. Derfor arbejder han derhen, at det, istedet for allerede nu at ville bringe eenſidige Forslag og ej tilstrækkelig prøvede Planer i Udførelse, for

det første kun skal henvende sine Bestræbelser til at opnaae de indvortes og udvortes Kræfter, som udfordres til at realisere sin Idee. Han viser, hvorledes der har at begynde, for at gjøre sig værdig til saavel Medborgernes som Regjeringens Tillid, Deeltagelse og Understøttelse, og vil, at dets Virksomhed stedse skal udvide sig i den Grad, hvori dets Kræfter tiltage. Da disse ej lade sig bestemme, saa kunde og burde der heller ikke i Forvejen bestemmes, hvormeget Selskabet vil og kan udrette. Det vil, i Følge den foreliggende Plan, til enhver Tid virke saameget, som der er passende til dets Kræfter; og jo værdigere det gjør sig til Publikums Deeltagelse og Understøttelse, des større vorde dets Virkekræfter. — Ere disse Forestillinger rigtige, saa er der aldeles ingen Grund til den her omtalte Betænkelighed.

Fjerde Betænkelighed. „Hvorfor nævnedes der for Selskabet i Forslagene til Planen fire Mænd, som det skulde indbyde til sine Repræsentanter; skulde det ej have været det

overladt, selv at vælge sig sine Repræsentanter?"

Det forstaaer sig, Selskabet var berettiget til at forkaste den forelagte Plan enten i Almindelighed eller i enkelte Punkter; men denne Rettighed, som ustridigen tilkommer det, kunde paa ingen Maade paalægge Planens Forfatter ved hans Forslag nogen Tvang. Efter den ham overdragne Forretning skulde han slet ikke have noget Hensyn til, hvad Meninger og Ønsker enkelte Medlemmer i Selskabet kunde have, men kun angive de Midler, der forekom ham de sikreste og virksomste til at opnaae det fremstillede Øjemeed. Efter hans Overbeviisning kunde der nu for Selskabet intet være ønskeligere, end naar de af ham nævnte Mænd traadte som dets Repræsentanter i Spidsen for det. Han nævnte dem i den bestemte Hensigt, at forebygge et Valg, fordi Selskabet derved var udsat for den Fare, at faae Repræsentanter, som, ihvor agtværdige de end i og for sig selv maatte være, dog maaskee alt for lidet vilde have svaret til Selskabets nuværende Fornødenheder og det Collegiums Ønsker, der skulde

valges. — For Resten vil enhver, der vil efterlæse, hvad der er sagt S. 27 til 30 med Hensyn paa denne Punkt, let finde, at hverken Selskabets Medlemmer ej heller andre agtværdige Personer ere fornærmede ved mine h. stemte Forslag. Hvo der paa nogen Maade kunde troe, at Planens Forfatter ved dette Forslag eller ved dets Indkladning har villet smigre de Mænd, hvilke han fremfor andre ønskede at see i Forbindelse med Selskabet som dets Repræsentanter, den ved theoretisk ikke, hvad det er, at smigre. Ved forekommende Leiligheder offentlig at vise meget agtværdige og meget agtede Mænd sin Agtelse, det hedder blandt forstandige Folk ikke at smigre, men at opføre sig ret og anstændig.

Femte Betænkelse. „Selskabets Medlemmer synes efter denne Plan at have for lidet egen Indflydelse.”

Dette Skal vil tage sig, naar man vil efterlæse de Uttringer i Planen, som angaae denne Punkt; thi den fastsætter, at ethvert Selskabets Medlem er berettiget til at henvende det vordende Collegiums Opmærks-

somhed paa saadanne Gjenstande, som fremfor andre
 synes ham vigtige (S. 36). Alle de Forslag, som af
 et Medlem i Selskabet overgives Collegiet, tilligemed
 det væsentlige Indhold af de derved foranledigede Un-
 dersøgelser og Beslutninger skulle trykkes i Selskabets
 Journal (S. 44). For at dette des snarere kunde skee,
 paalægges det Secretairen som Pligt, ej alene i behørig
 Form at indklæde saadanne skriftlige Opsatser, som for-
 medelst paafaldende Fejl i Indklædning og Skrivemaade
 ej kunde tage imod nogen offentlig Meddelelse, men
 tillige af blot mundtlige Forhandlinger, ved Hjælp af
 den derover førte Protokol at affatte hensigtsmæssige,
 til Trykken kvalificerte, Underretninger herom (S. 46).
 Paa denne Maade kan efter den foreliggende Plan et-
 hvert Medlem af Selskabet faae en, uden Tvivl langt
 større, Indflydelse paa at fremme dets Hensigt, end
 de fleste blandt dem nogensinde ønske at have. Thi
 mange agtværdige Mennesker og Fædrelandsvenner for-
 binde sig gjerne med et Selskab, naar de kunne haabe,
 ved en liden Pengesum at understøtte et almeennyttigt
 Njemeds Udførelse. Men de vilde, om ej af andre

Grunde, saa dog af Mangel paa Tid, nægte at tiltræde, naar man vilde fordre meer end det forlangte Elags Understøttelse af dem. Til denne ere de altid desto beredvilligere, jo mere deres Iver og Duelighed, som arbejde for Selskabets Njemeed, giver dem Grund til at haabe, at virkeligen noget meget Velgjørende og Stort vil blive udført.

Planens Forfatter taler ikke om Generalforsamlinger, til hvilke Selskabets samtlige Medlemmer skulde indbydes; ikke desmindre troer han, at disse, hensigtsmæssigen indrettede, kunne bidrage til at vedligeholde Iveren for det fælles Njemeed, og maatte altsaa om muligt, have Sted.

Den Mening, at Selskabets Medlemmer, ved at vælge det vordende Collegium, paa nogen Maade maatte ledes i deres Valg, har jeg ikke hørt dable af Nogen, men billiget og antaget af Mange; den behøver derfor her ingen Retfærdiggjørelse.

Overbevist om, at mange ædle Mennesker i Tydsk-
 land interessere sig for det store og skønne Vjemeed,
 som Selskabet for Haandværkstandens Forædling i Dan-
 mark vil gjøre til Gjenstand for sine Bestræbelser, har
 jeg besluttet for Fremtiden enten at foranstalte en tydsk
 Oversættelse af de Forhandlinger, som i Følge
 Planen kan ventes trykte, eller og Tid efter anden at
 give en kortere Efterretning om Selskabets Fremgang
 og dets Bestræbelsers Held. Dette sidste kunde finde
 Sted i det nye periodiske Skrivt, hvoraf det første
 Stykke, i det seneste til Michaelis, skal udkomme
 under Titel: Blätter, herausgegeben aus dem
 Erziehungsinstitut bey Kopenhagen. Disse
 Blade kan man ansee som en Fortsættelse af mine Bey-
 träge zur Vereblung der Menschheit; kun at
 ingen Udarbejdelser af Andre optages deri, undtagen
 naar Lærerne i mit Institut ønskede paa denne Maade
 at underholde sig med Publikum over pædagogiske Gjen-
 stande. Skulde denne foreløbige Anmeldelse komme
 saadanne Læsere af mine Beytræge for Vje, som flere
 Gange have opfordret mig til at fortsætte dem: saa

tjene den dem til Beviis paa, at det ej mangler mig
 paa Beredvillighed til at opfylde deres Ønske. For
 Fremtiden, haaber jeg ogsaa at være mindre end hids
 indtil hindret af udsortes Omstændigheder fra at med-
 dele et Publikum, som har Receptivitet for frimodigen
 fremsatte Sandheder, mangeslags vigtige og værdige
 Gjenstande, især angaaende praktisk Opdragelse — og
 det ikke saameget i Almindelighed, som meget mere
 med specielt Hensyn paa mit Institut.

